Clarissimo uirtute Maxim...
rerū usu Nobilissimo uiro, Dno
ci ... tario D...
Stria ... Dni ...
... o integerr...
co ... etuum ...
... o subm...

CHRONICON REGVM POLONIAE,

VNA CVM ORIGINE gentis Regniq́ Polonici, Prouinciarum, districtuum, familiarumq́ præcipuarum, ciuitatum, arcium, nec non in his aliquorum euentuum ac gestorum, Rempub. tàm Ecclesiasticam, quàm politicam concernentium: à LECHO gentis Rege, vsq́ ad SIGISMVNDVM III. Regem, hac tempestate, DEO volente & benedicente, regnantem, succinctè compendioseq́ descriptum per

ERASMVM GLICZNERVM CHRISTI Domini seruum indignum.

Pro Conuentu Neoforensi Fratrum Minorum Reformatorum ad Sanctam Manasse

SVIDAS Pag. 201.

Atramentum & calamus immortales faciunt.

THORVNII

EXCVDEBAT ANDREAS COTENIVS

Anno M. D. XCVII.

AD MAGNIFICVM DOMINVM IOHANNEM A ROZDRAZEVVO, IN KROTOSSYN, &c. HAEREDEM, REGNI POLONIAE SENATOREM

Inclytum προσφώνημα

SVMMVS honos illis, quorum sub nomine Regum
Longinquo in populo nomina celsa sonant.
Et tibi laus HEROS, Henetos quòd in ordine Reges
Sub titulis cernent secula multa tuis.
Id tua maiorum virtus præstatq; tuorum,
Namq; colit DOMINOS stirps tua prisca suos.
Bina hinc GLICZNERO debentur præmia ERASMO,
Et quòd fert patriæ munera tanta suæ.
Et te de reliquis tàm aptè quòd perspicit vnum,
Qui auspicijs gestes tàm sacra dona tuis.
Gaude igitur, PATRIAEq; PATER consuesce vocari,
Huncq;, tuos & te qui colit, ornat, ama.

IN TRES ROSAS HEROIS EIVSDEM STEMMA.

TRINA ROSA A TRINO VIRTVTI NVMINE DONVM EST:
PALLADIS VNA, ALMI IOVIS ALTERA, TERTIA MARTIS.

Iohan. Rybinski.
ἔγραφε.

ILLVSTRI AC MAGNIFICO DNO. DNO. IOHANNI DE ROZDRAZEVVO, ROZDRAZEVVSKY, Castellano Poznaniensi, Senatori Regni Poloniæ integerrimo, Domino ac Patrono clementissimo.

MAGNA est illorum virorum laus & existimatio, Illustris ac Magnifice Domine, qui monumentis literarum res alicuius gentis, ab hominum memoria præclarè gestas, prodiderunt. Cum enim vita hominis sapiens & iucunda eo constet maximè, vt experientiam rerum quis habeat, cognoscatq; quid factum in mundo, quidq; sequi debeat: vt inde & vitæ suæ modum optimum habeat, eiusq; bonis in alta pace perfruatur, declinetq; ea quæ nocitura videantur. Ad quod omne assequendum, non potest non commendari ea instructio, quæ in historia rectè contexta continetur. Et huius

quidem ſtudij ac doctrinæ erant viri non ſolũ extra populum DEI inter gentes grauiſsimi, ſed in populo Dei ſanctiſsimi, qui res in mũdo geſtas, gnauiter pertractabãt, hiſtoriasq́ earũ contexebant. Quemadmodũ enim patriæ ſuæ quiſq́ ſeruire, non tam beneficijs ab ea acceptis, quàm lege ipſa naturæ, eſt obſtrictus: ita eius geſta memorabilia, præclara merita, aliaq́ laude digna & ſcitu neceſſaria, exarare prodereq́ & tanquã in conſpectũ mundi ponere, permagni apud quemlibet eſt momenti. Vnde rectè dici poteſt, Reipub. tã eum ſeruire probè, qui vt incolumis ſit, vel belli paciſq́ tempore, ſuas vigilias, labores, ſudores ei offerat, proq́ ea pericula quæuis adeat: Sed etiam qui eius fortia facta, res clariſsimè geſtas, literis cõmẽdet, promulget, prouehat, quò fama perenni floreat. Vt enim vita hominis non tantũ eò cõſtat, quòd exiſtat, ſed quòd probè ducatur ac cõſeruetur, habeatq́ famã memoria digniſsimã: ita regni cuiuſuis geſta à bonis regni ciuibus facta, nec euaneſcere, nec obliuione ſepeliri debent. *Ex his enim plurimũ vtilitatis omnibus hominibus promanare videtur, cùm hiſtoria quæuis verè prodita, præluceat ea ſapientia, quæ eſt vitæ magiſtra. Unde & appoſitè & eleganter Theologus ille magnus Gregorius Nazianzenus inquit:* Præclarum eſt mentem hiſtoriarum cognitione inſtructam ac refertam habere; hiſtoria enim conglobata quædam, & coaceruata ſapientia eſt, hominumq; multorum mens in vnum collecta. *Quæ verba præclariſsima omniq́ obſeruatione digniſsima, vt fuſiùs explicem, verba Hiſtorici non contemnendi Nicetæ Choniatæ huc adferam.* Vtiliter, inquit ille, inuentæ ſunt hiſtoriæ, neq; paruas ijs, qui rebus meliorib. ſtudent, cõmoditates ſuppeditant, tum vetuſtatis memoria repetenda, tum ingenijs hominũ explicandis, tum varijs eorum conatibus ob oculos ponendis, quibus animorum magnitudo & honeſtatis amor ab ipſa natura fuit inſitus. Iã quia vitia perſtringunt; & præclaras actiones celebrant, moderatiores plerumq; reddunt, & meliores homines, tam ad vitia, quàm ad virtutem propenſos; ijs duntaxat exceptis, qui turpiſſima educatione corrupti ac mala conſuetudine deprauati, nullam virtutis rationem

Gregorius Nazianzen. ad Nicobulũ Pag. 959.

Nicetæ Choniatæ hiſtoriæ laudes.

Hiſtoria vitia perſtringit, uirtutes celebrat.

habent,

habent, quia nihil est in rebus humanis praeclarius aut magis expetendum. Adhaec ij quos monimenta historiarũ complectuntur, quamuis mortales et obnoxij fatis iam olim vitae quasi pensum absoluerint, immortalitatis quodammodo fiunt compotes. Nam prout turpiter aut honestè vixerunt, ita benè aut malè audiunt: ac animus quidem in locum suum abit, & corpus in primordia, è quibus compositum fuit, resoluitur, actae autem vitae ratio, siue sancta & iusta, siue nefaria & iniuria, obitusq; siue felix, siue calamitosus, clara historiae voce praedicatur. Quamobrẽ haud ab re liber viuentiũ appellabitur historia, rerũq; gestarũ descriptio, tubae clãgor quo iam olim mortui velut è sepulchris excitati in medium producuntur. *Quid proferri potuit praeclarius, quid est magis cõsentaneum verbis Nazianzeni, qui dicit historiam esse conglobatam ac coaceruatam sapientiam, nempè ex gestis heroicis heroicorum virorum cõspiratam conflatamq́, vt scias, quid in vita facere, quid omittere debeas, quae vitia auersari, virtutes quas imitari oporteat. Haec enim est prima sapientia, quae bona sunt & mala non solùm discernere posse, sed illa ad sequendum & fugiendum, prudenti iudicio eligere. Vnde etiam tales personae in historia producuntur, tanquam ad publicum spectaculum, in quo simulachra aspectabilia virtutum ac vitiorum incurrunt in omnium oculos, quò ex his fines bonorum & malorũ absq; negotio quisq; perspiciat. Antiquorum enim hominum gesta, vt Gregorius Magnus inquit, nobis prophetiae sunt. Et cùm multi multum egerunt, non tamen, vt Seneca inquit, peregerunt. Multum adhuc restat operis, multumq́ restabit, nec vlli nato post mille secula praecludetur occasio adhuc adijciendi. Reliquerant enim illi maiores fixa vestigia, quae consequi cordatus quisq́, & si non maiora, similia tamen praestare poterit facta illustria & gloriosa. Atq; hoc est quod profert Nicetas hic, historiam librum viuentium appellari, rerumq́ gestarum descriptionem, tubae clangorem, quo iam olim mortui velut ex sepulchris excitati in medium producũtur. Quod & de Historia nostra, quae est Sarmatica,*

Historia facit immortales.

Historia liber viuentium.

Historia cõglobata sapientia.

Prima sapientia.

In Psal. 7.

Seneca Epistol. 64. pag. 100.

Historia Polonica quæ? tica, Vandalica, Sclauonica, Heneta, verè dici poterit. Eius enim clarißimis monumentis testata consignataq́ est antiquitas, & est multis præstantißimis Historicis, qui gẽtium origines & gesta perscrutati sunt, notißima commendatißimaq́, quemadmodum testimonijs grauißimis & antiquißimis luce clarius demõstraui: ita vt inter alias gentes maximi nominis non immeritò numerari ac recenseri debeat: idq́ non modò antiquitatis iure, sed & rebus præclarè gestis semper præsenti memoria, quæ ex his Maioribus, quos parte hac prima exaraui, liquidò patet: ex quibus Princeps quilibet habet quas imitari virtutes, & quæ vitia vitare debeat. Et habemus exempla mirabilium Domini, quæ enarrare debemus omnes ex hac stupenda prouidentia Dei, qua regnum hoc latißimum amplißimum accreuit, Regesq́ ipsi ab hominum memoria ad tantum Maiestatis fastigium euecti sunt, Respublica varijs temporibus iactata, & vix non submersa sæuißimis bellorum procellis

Historia Polonica cur scribatur.

quomodo

quomodo emerserit, & in optimum statũ diuinitus sit reposita, constituta, & constabilita. Cuius sunt euidentia argumenta, quæ pro ingenij mei, mihi à Patre nostro cælesti cõcesso, modulo, in hac prima descripsi parte: & magis ac magis id elucebit in reliquis tribus partibus, quas DEO volente, & bonam vitam ac quietã largiente, descripturus sum. Ita vt hinc nobis certò persuadeamus, Deum Opt. Max. huius tam potentis Regni curam semper ab ipsius incunabulis habuisse, illud promouisse, amplificasse, auxisse, dilatasse, & ad hoc tempus, quo regnat Sereniß: & potentißimus Rex noster, SIGISMVNDVS III. Rex hæreditarius Sueciæ, Jagellonis illius maximæ & florentißimæ gentis Lituanicæ inclyti Principis, post Regis Poloniæ potentißimi, augustißima proles, sartum & tectum conseruasse, & vt diutiùs conseruare dignetur, ardentibus votis orandum est. Orandum inquam, Nam flagellum Domini propter atrocia peccata nostra excitatum,

tatum,

tatum, nobis maximè metuendum est. Nuncq; toto animo & studio in hanc curam incumbendum, ut ab omnium ciuium huius Regni corpore, ipsa ope diuina amoueatur, ne DEO ipso magis irritato, seueriùs sæuiat. Dicerem Prophetarum Dni. Consilia, quæ plena sunt prudentiæ, esse capienda, sequendaq;. Hanc igitur primam Regni iamiam florentissimi potentissimiq; descriptionis partem, Celsitudini tuæ, illustrissime vir, dedicare & offerre statui. Inprimis, propter hanc illustrem dignitatem & honoris amplitudinem, qua inter alios Senatores, Patres conscriptos, qui in regno sunt publici consilij Domini celeberrimi, decoratus es, tuaq; prudentia, studijs ac meritis es ipsi regno commendatissimus. Idq; & ex hoc splendore familiæ Celsitudinis tuæ antiquissimæ, quæ longa semper serie Regno huic viros præclarissimos & florentissimos suppeditabat, tàm Ecclesiasticos, quàm Politicos, quos percensere singulos, iam non puto esse operæ precium, cùm in conspectu sit vir pruden-

prudentia & meritis Regni eminentissimus Illustris Dominus, Dominus HIERonymus, Comes à Rozdrazew, Episcopus Kuiauiensis & Pomeraniæ, frater Celsitudinis tuæ patruelis, vir honore & nomine maximè conspicuus. Alius quinimò DEI beneficio dabitur etiam locus, cùm arborem genealogiarum regum Poloniæ, Magnatum, Procerum, Nobilium, Ciuium, Ciuitatum præcipuarum erectam & consignatam, diuino mihi astipulante numine, cum digna & debita quorumuis laude, in lucem proferam. Deniq; non minùs auget mihi dedicandi animum, singularis liberalitas & beneficia hæc, quibus studia & labores literatorum hominum, qui optimè patriæ tam celebri, parenti omniũ nostrũm dulcissimæ, cupiunt, ex hac benedictione DOmini, qua diuinitùs tua Celsitudo locupletata est, largiter promouere consueuit. Nec dubito meum hunc laborem tuæ clementiæ gratum & acceptum fore, interea dum partes alias DEO opitulante paro. Oro autem præpotentem

potentem DEVM, Dominum cæli & terræ, vt Celsitudinem tuam, vnà cum illustri ac nobilissimi coniuge CATHARINA, filia ex generosissima item familia PEtri de POtulice, Palatini Calissiensis, Senatoris spectatissimi, fratris in Domino defuncti, Stephani de Potulice Palatinidis Brzestensis, patroni quondam mei omni memoria dignissimi, nec non & cum Celsitudinis tuæ dilectissimis ac spei optimæ liberis, diu multumq; florentem & incolumem conseruare ac tueri dignetur, ad nominis sui gloriam, Regniq; huius decus & ornamentum, tuæq; Celsitudinis stirpis felicissimam, ad omnem memoriam, propagationem. Hæc faxit omnia ille, qui est Deus totius cõsolationis & pater misericordiæ. Datum Torunij Regia in vrbe. Anno Christi IEsu M. D. XCVI. Decemb die xviij.

Tuæ Clementiæ

addictiss.

ERASMVS GLICZNERVS
Christi Iesu seruus.

ERASMI GLICZNERI

CHRONICON.

REGVM POLONIÆ REGNIQVE POLONICI.

Ac Imprimis De Gentis Vera ac consentanea origine.

ANTE quam Catalogum Regum omniũ, gentis maxime Polonæ recensuero, eaq; quæ in descriptione illorũ necessaria esse arbitror, delineauero, operæ pretium est, vt originem gentis ipsius, quam breuissimè exprimam. Sunt viri grauissimi, qui gentem Polonam Henetos esse statuunt, vt & nos certo persuasum habeamus, Polonos Henetos populos esse. Qui verò populi Heneti fuerint, testimonia de illis antiquissimorũ historicorum producenda sunt: illorum præcipuè, qui & tempore, & fide, veritatem historiæ obtinuerunt, Primus itaq; occurrit Homerus Isaiæ

ORigo gẽtis Polonæ.

Heneti populi qui.

Propheta coætaneus, qui ita de Henetis pronunciat.

Homerus Iliade 2. pag. 99. Paphlagonibus autẽ præerat Pilæmenis dẽsum cor
Ex Enetis vbi mularum generatio, agro colendo idonearum.

Sic Appollonius in Argonautico carmine:

Appollonius lib. 2 pag. 105. Paphlagonum quibus vt fama est Eneteius olim
Iura Pelops dixit primus, Pelopisq; vetusta,
Nunc quoq; Paphlagones iactant se stirpe creatos.

Herodotus lib. 1. pag. 92. *Herodotus quoq; hæc in verba. Leges vero quæ constitutæ, ab ipsis hæ sunt: Vna quidem prudentissima. Altera autem (quantum ego sentio) qua Henetos ex Illyrijs audio vti per singulos pagos.*

Lib. 5. pag. 336. *Et idem in Terpsichore: Horum fines proxime accedere ad Henetos, qui sunt in Adria.*

Iozephus lib. 1. antiquitatũ Iudaicarum, pag. 11. c. 11. *His consentit Flauius Iozephus, ex Dei populo Historicus, cuius hæc sũt verba: Gomer habuit tres filios, Aschenaz quidem Ascheneseos instituit: qui nunc Regini vocantur à Græcis. Riphat autem Riphæos, qui dicunt Paphlagones. Intelligit autem Iozephus*

zephus Paphlagonas, ipsos Henetos, Paphlagoniæ primarios & antiquissimos populos, quemadmodũ Strabo attestatur in sua Geographia inquiens. Id maxime in confesso est, primariam Paphlagonum gentem fuisse Henetos, è qua fuit Pilæmenes, quem & plurimi ad bellum fuerunt sequuti: qui euersa Troia, amisso duce, in Thraciam abierint, vagatiq; , deinde in Venetiam peruenerint. Strabo li. 12. Geographiæ pag. 373.

Quos sane Henetos, idem Strabo scribit à bello Troiano per totum orbem dispersos fuisse, hæc in verba: Æneam, Antenorem, & Henetos, atq; in vniuersum eos qui à bello Troiano per totum orbem terrarum dispersi, vagatiq; sunt, æquum est inter priscos recenseri. Et in locis alijs idem Geographus multoties huius populi mentionem facit, lib. xij. potissimum vt vnum adhuc testimonium adferam Mæandrius Henetos è Leucosyrijs profectos, Troianis in bello opem tulisse ait, inde cum Thracibus auectos, sedes posuisse, in Adriæ sinus Angulo. Subiungo huic Geographiæ li. 1. pag. 26. Lib. 1. pag. 32. lib. 4. pag. 117. lib. 12. pag. 377.

 Titum

Titum Liuium Historicorum principem, cuius de Henetis testimonium, hoc est, casibus varijs Antenorem cum multitudine Henetum, qui seditione ex Paphlagonia pulsi, & sedes, & ducem Rege Pylæmene ad Troiam amisso, quærebant: venisse in intimū maris Adriatici sinum. Eadem de hisce Henetis refert Messala Coruinus in lib. de Romana Historia, ad Octauianum Augustum hisce verbis scribens: Antenor inter cæteros comites Henetorum, multitudinem numerosam secum duxerat, qui Paphlagonia orti patria pulsi exules ad Troiam, quæ bello tum elaborabat, concesserunt. Hi in proxima finitimorum prædia, longè lateq́ diffusi, quia multitudine cuncta compleuerant, ex se gentibus nomen dederè, & Venetiæ regio dicta.

Titus Liuius historiarū ab vrbe cōdita, lib. 1. pag. 2.

Messala Coruinus li. de Ro[illegible] hi[illegible]storia.

Facit & horum mentionem Cornelius Tacitus, lib. de moribus Germanorum, cum eos & Sarmatas, & mutatis quibusdam literis Venedos appellat, suoq́ tempore eos vicinos Germanorum, iam in hisce oris nostris Polonicis

Corn. Tacitus lib. de morib. germanorū p. 110

Polonicis

Polonicis fuisse scribit. Sed & Ptolomæus suæ Geographiæ lib. iij. hæc in verba. Tenent Sarmatiam maxime gentes Venedæ per totum Venedicum sinum, ipsos Venedos vel Henetos Sarmatas antiquo vocabulo appellans, siquidem in locis hisce Sarmatiam Europæam ponere sit solitus, in quam Heneti longè lateq́ suas colonias deduxerunt. Hæc de Henetis breuia vetustissimorum historicorum sufficiant. His subiungo ea quibus nostris temporibus, autores grauissimi, nominis Germanici, Polonos ex stirpe hac profectos esse asserunt. D. Philippus Melanchthon hæc in verba: Notissima est appellatio Riphæorum mōtium, de quibus etsi quid alij scribant non ignoro, tamen in illa parte Septentrionis hæc appellatio celeberrima fuit, in qua fuerunt Sarmatæ, & inter Sarmatas Heneti, sicut Ptolomæus inquit: Sarmatarum gentem maximam Henetos esse. Nomino autem Henetos omnes, vbicunq́ consederunt qui lingua Polonica vtūtur, etiamsi dialectis differunt.

Ptolomęus Geographus l. 3. p. 79.

Sarmatæ antiquū vocabulū Henetorum.

Philipp. Melanchthon li. 1. Chronic. pag. 27.

Et alia

Pag. 28. Et alia, Progressi autem Heneti in littore maris Euxini, compleuerunt magnam partem lateris Arctoi in Europa, & adhuc tenent eas regiones, quæ nunc nominantur Russia, Lituania, Polonia. Et lingua, & nomen, Venetæ regionis, ad sinũ Adriaticum ostendunt, Henetos in Illyricum & vicinas regiones progressos esse, siue ab Antenore eò ducti sunt ex Asia, siue cum iam in Europa essent, paulatim alijs occasionibus ad meridiem processerunt, in terras mitiores minus frigidas, & frugum & vini feraces. Inde effusi sunt in has regiones inter Vistulam & Albim.

Pag. 195. Et lib. ij. celebrata est gens, apud Homerum & Herodotum. Postea Ptolomæus inquit: Henetos maximam Sarmatarum gentem esse, vt hodie Russiam, & Poloniam tenet, & magnam Regionem à Vistula ad Viadrum & Albim.

Tertio quoq; libro eadem refert, inquiens: Ptolomæus scribit, Henetos esse gentem Sarmatiæ, compleuerunt enim magna spacia, quæ nunc nominantur, Russia & Polonia. His alia subiungit. Quanquam autem in dialectis exigua dissimilitudo est, tamen eandem originem esse harum gentium consentaneum est, Illyricæ, Polonicæ & Boemicæ, & nostrorum Henetorum, & alibi loquentium eadem lingua. De vocabulis Regionũ & gentium.

Alia verba habet consona alio in loco, Equidem suum cuiq; iudicium permitto, sed tamẽ Ptolomæi descriptione moueor, & ipsa appellationis vetustate, vt Vandalos gentem Sarmaticam esse existimem, quos vocamus Wenden. Nec mirũ est etiam antiquissimis temporibus, Sarmatas qui sæpè mutare sedes solebant, in viciniam effusos, Germanis admixtos esse. Sunt autem variæ illius vnius gentis appellationes, quarum aliquæ sono non multum discrepant, Venedi, Fenni, Vandali, alibi Sclawy vocantur. Vniuersam hanc gentem ab Henetis ortã esse iudico, quos Herodotus affirmat, ex Asia egressos in Illiryco consedisse. Ab his Henetis & ora Italiæ Vandali gens Sarmatica.

Venetia

Venetia dicta est. Egressi autem vel ex Illyrico vel ex ipsa Asia compleuerunt vicina loca ad Septẽtrionem vbi nunc sunt Poloni.

Poloni Asiaticã humanitatem referant.

Quare adhuc aliquid humanitatis Asiaticæ referunt, & plurimum differunt figura corporum, ingenijs, moribus, victu, à vicinis Scythis, cum quibus perpetua bella gerunt. Nequaquã igitur illis assẽtior qui affirmãt, seu Polonos, seu Vandalos, seu Venedos, seu Sclauos, Scyticam gentem esse, sed ab Henetis propagati regnarunt, & in Illyrico & in Sarmatia, & Respub. magno consilio constituerunt.

Polonorũ maximævirtutes & indoles.

Magna eorum in re militari industria, magna virtus est, nec deest eis scientia domi regendæ Reipub. in Imperijs iustitia & æquitas, amor religionis & pudicitiæ, in pactis fides, ingenia habent sanè Græcũ quiddam referentia, eo quod in Asia vicini Ionũ, in Illyrico Græcarum fuerunt disciplinarum capacia, & inprimis arguta. Colunt studia literarum etiam nobiles, earumq; cognitionem in laude ponunt, & magno sibi vsui esse in Repub. ducunt: Quid cogitari dissimilius naturæ Scythicæ potest, quàm hæc sunt quæ recensui? Credamus igitur his argumentis, quæ testantur, Venedos ab Henetis ortos esse, & admodum probabiles coniecturæ sumũtur à nominibus & linguis. Hic & nomẽ & lingua congruunt cum illius gentis in Illyrico appellatione & lingua, quare eadem origo est. Hæc Philippus Melanchthon, homo Germanus, ~~vir doctissimus~~, de origine vera Polonorum & de moribus eorum, quos antiquissimam gentem, honestissimis moribus excultam, bellicis studijs deditam, in optimo reginine Reipub: prouidam ac solertem, quæ iustitiam, fidem, disciplinam & studia bonarum literarum colat, pleno ore fatetur.

vir peruersissimus [illegible] Stowem: nequam plugawy hæretyk

Gaspar. Peucerus

His omnibus suffragatur Gaspar Peucerus in suis Chronici Philippi complementis, parte iij. lib. iv. potissimum. Georgij Sabini Brandenburgensis viri doctissimi, alia de eadem gente profero, Sic scribit: Non

Georgius Sabinus Brandẽb.

B dubium

in Epistola ad Stanislaum Dziadasium.

dubium est Polonos Henetam gentem esse, quæ & in Asia vicina fuit genti omnium laudatissimæ & cultissimæ Ionicæ, & postea duce Antenore, in Europam ducta, propinquas Græciæ sedes in Illyrico occupauit, ac tenet etiamnum annos ad hoc tempus, post bellum Troianum circiter bis mille sexcentos, inde progressi, Septentrionis oram ad Istulam compleuerunt. Hæc de Henetis obscura sequor indicia, Gentium origines præcipuè ex appellationibus & lingua iudicãdo. Quos verò hodie dicunt Venetos seu Venedos, hos esse Henetos ostendunt appellatio & locus. Nam Henetos in Illyrico, vbi manet appellatio Venedorum, consedisse affirmat Herodotus. Deinde linguam Polonorum congruere cum Illyrica manifestum est, & multarum vrbium appellationes cognationem cum Polonis ostendunt. Hæc Sabinus, & verè & sufficienter Polonos gentem Henetam esse asserens. Si quis plura hanc in rem scire velit, legat medicum illum Curæum in

Annalibus

hic Cureus, quam iniquus [illegible] Polonis, dat liquet ex chronico illo ipsius, [illegible] in eadem gentis Silesiacæ, [illegible] et quod non tam in [illegible] contemptum Nationis Polonis compilauit, vide si lubet in eodem mecum de hoc chronographo [illegible] iudicium

Annalibus Silesiorum, qui secutus suorum popularium iudicium eadem de Polonis pronunciat. Sed & Cromerus noster non obscure idem sensisse videtur, cum de origine Polonorum scribens, Sclauos, Venedos, Polonos, & cognatos & Sarmatas esse dicit, harumq; gentium omnium & nationum, qui Sclauico & Venedico nomine cẽsentur, communem originem esse asserit. Atq; hæc sunt breuissima, quibus euidenter testibus locupletissimis ostendi, gentem primariam Polonorum fuisse, & esse Henetos illos celebratissimos laudatissimosq; populos. Restat vt & paucis quoq; indicem, de priscis huius populi sedibus, quando & qua occasione in has oras cõmigrarint, vt de nostrorum Polonorum in hisce oris & origine & cõmigratione aliquid certi & explorati statuere possimus. Atque hoc est omnium difficillimum iudico, propter variam scriptorum in hac re historiam. Pauca tamen ea quæ quantũ quidem ego ex probabilioribus rationibus assequor, consentanea

Cromer. de origine Polonorum lib. 1 cap. 9. 11. 12. 16. pag. 10. 12. 17.

Sedes antiquissimæ Henetorum.

vero

vero de eo afferam, in quo nec prolixus nec curiosus esse volo, sequor communem ac probabilem sententiam: Heneti erunt Anatolici vel Asiatici populi, Ionibus, Graecis, populis selectioribus praestantioribusq; reliquis, contermini: qui post bellum Troianum, vt inquit Strabo, per totum orbem ferme dispersi sunt. Horum erant nationes & tribus numerosissimae, quae Illyricum cōplentes, abundante multitudine, alio colonias suas deduxere, & potissimum in Europa latè progressi, etiam Boëmiam, Poloniam & partem magnā Sarmatiae, vsq; ad mare Balthicum occuparunt. Cum autem Herodotus scribat, populos hosce Henetos statim post belli Troiani tempora Illyricum inhabitasse, & Ptolomaeus testetur Sarmatarū, quos in hisce Polonicis collocat sedibus, maximam partem esse Henetos: eoq; testimonio, suo iam tempore genus hoc hominū numerosissimum potētia & viribus praestās, fuisse innuat, credibile est Henetos Polonos multis seculis

Strabo Geogra. li.1. p.26.

Herodot' li.1. p.92. lib. 6. pag. 336.

tempus Ptolomaei, qui Adriani fuit Caesaris, aliorumq; historiographorum antecessisse. Unde antiquitate hac moti quidā, vt est Albertus Crāczius, in hisce Europae terrae partibus Sclauos, Vandalos, Polonos, & alios huius generis, ab hominum memoria, sedes suas tenuisse testantur, & vt nostrates Miechouius & Decius opinantur, aliquot centum annis ante natum CHRISTVM Dominum, commoratos fuisse, vt eo pacto ante aduentum Lechi in has Poloniae oras Henetos, hoc est, Sclauos, Polonos, Vādalos, Polonorum cognatos, & congeneres, in hisce oris degisse, certò nobis persuadeamus. Nam Lechum posterius in eadem concessisse loca, cum maxima vi Henetum non aegrè concedendum est, idq; à Danubio celeberrimo fluuio Pannoniae, vbi primo profecti ex Illyrico maiores eius consederunt, cum à Romanorum colonia in Dacia vel Valachia, tutandi orientalis imperij ergo cōstituta, alijsq; hostibus Longobardis & Hunnis vltrocitroq; infesta-

Crāczius in Vandalia lib. 2. pag 36.

Miechouius in Chronic. ca.5 pa.7. & in Epistola ad Cricium. Decius in vetustatibus Polo. pag. 9.

Sigismūdus Herbestein in sua Moschouia pag. 2.

festarentur, vsq; ad Istula loca, vbi suas certas & perpetuas, omine ac proposito fausto, fixere, ad habitandum & regnandum, sedes.

Quod autem Historicus ille Silesius scribit, post interitum Attilae gentem Sarmaticam, hoc est, Polonam, ex illis amplissimis regionibus, quae nunc habent nomen Russiae vel Moscouiae, ab ipso mari glaciali, vsq; ad paludē Maeotidem, egressos fuisse, & haec loca Regni Poloniae, ab alijs populis deserta occupasse, in hisq; Regnū, subactis proprijs, qui supererant incolis, constituisse, maturo iudicio accipiendum est, cum & ipsi Germanici scriptores, ad paludem illam gentem Germanicam habitasse, huiusq; lingua longinquas gentes loquutas fuisse, glorientur: vnde constaret, non Polonos, sed Germanos hos populos fuisse, qui in haec loca commigrarint. Sed haec sunt huius scriptoris tanquam delirantium somnia, quemadmodum & alijs verbis, quae scribit se ex historia Sigismundi ab Herberstein, accepisse, profert.

Curęus in annalibus li. 9. p. 25.

De origine Polon. Curęi somnia.

Mihi, inquit, verisimilia protulisse videtur, vir omnibus vitae ornamentis clarissimus, Sigismundus ab Herberstein, qui in Historia sua Moscouitica, in annalibus Moschorum, tradidit, olim ad nobilē vrbem Kiouiam, vbi est cōfluens Neparis & Boristhenis, non longe à ripa paludis Maeotidis habitasse populos Rutenicos, qui dicebantur Poloni, id est, campestres. Inde igitur procul dubio commota est maxima multitudo Sarmatica, quae in nostra loca migrauit. Sed quam fidam Historiam Moschouitae habeant, non est iam necesse dispicere, cum praesertim gloriae inanis cupidissimi, multa soleant comminisci, quibus obtinere fidem percupiunt, vt gentem suam clariorem reddant. Quare & vir ille celebris Herbersteinus, & ipse Curaeus vanissimè Polonorum originem Moschouiticam vel Russicam fuisse opinantur, ex illisq; paludibus Maeotidis profectos, loca, quae Germanorum Curaeus propria fuisse fabulatur, occupasse, & tunc primum nouum regnum in his consti-

constituisse fingit. Quæ omnia nos in præcedentibus & sequentibus argumentis, quibus veram gentis nostræ originem delineauimus, refutauimus: eo potissimum, quod Poloni ab hominum memoria, in his terris in quibus iam latissimè dominantur, habitauerint, & ipsis Germanis, Silesijs, Misnēsibus, Pomeranis, vt ex probatis historijs liquet, ante multa Attylæ tempora imperauerint, de quo vt fusius scribam, non est operæ precium, cum præsertim & ipsius Philippi Melanchthonis hoc testimoniū euidens habeam, qui ita scribit. Ego quidem existimo Henetos etiam ante Gotthica tempora mixtos fuisse gentibus Teutonicis, quia Dion expresse scribit, Albim oriri in montibus Vandalicis. Hocq; ex probata constat historia, in exercitu Ætij Ducis Romani, Sarmatas cōtra Attylam militasse: quo euincitur, ante multa Attylæ tēpora Sarmatas, hoc est Polonos, in his oris in quibus iam dominantur, degisse, nec primum post Attylæ tēpora, vt Curæus sōniat, in illas cōmigrasse. Quantū

Lib. 3. pag. 224

Dion Romanæ historię lib. 55. p. 336
Iordanis lib. rerū Geticarū pag. 621.
Otto Frisius Chronic. lib. 4. c. 26 p. 86

Quantum vero etymon nominis Polonici concernit, peregrinum non affecto, sed proprium affero: dictam Poloniam ad differentiam aliarum prouinciarum, & populorum imperij Sclauonici, qui ob loca & cāpos, quos incolebant, diuersa sortiebantur nomina: vt dicerentur vel Drewlanie lignosi à lignis: Trawianie graminosi à gramine, Kassubijanie rugosi, à rugis & plicis vestium, alij Pomerani, quod maris littora incolerent, alij Slesitæ, à promiscuis habitatoribus, de quibus vulgò dicunt Poloni, ze sie zleźli / Boëmi, Poloni, Germani, & id genus alij. Quod & Caspar Peucerus non diffitetur, inquiens: nomen gentis vel collectitiam multitudinem significat, nomine à conuenis facto, quos Sbigneus nothus Casimiri Primi filius accitus, contra fratres à Polonis exulibus, adduxit in Silesiam, ex diuersis gentibus Germanis contractos. Ita Poloni dicti à campis patentibus & planis, quos incolebant, venationi potissimum, quæ genti Pole dicitur

Polonia vnde dicta.

Caspar Peucerus l. 5. Chronicorum pag. 832.

 studentes,

ſtudentes, non tam quæſtus quam exercitij cauſa, vt quemadmodum erant bellicoſi, ita venatione ſeſe ad facultatem bellicam aſſuefaciebant. Eſt enim venatio rei bellicæ meditatio veriſſima. Quemadmodum de Cyro apud Xenophontem legimus, qui exercitationis bellicæ gratia, ſuos ad venationem educebat. Hæc enim apud Xenophontem extant de eo verba: in his exercendos arbitrabatur, quod venationẽ duceret, tum vniuerſæ bellicarum rerum exercitationem eſſe, tum equeſtris rei veriſſimã. Nam ad equitandum in quibuſuis locis aptos maximè reddit, quod fugientes feras ſequi neceſſe ſit, & habiles efficit maximè ad quoduis opus ab equis proficiendum, propter ambitionem & cupiditatem capiendi feras: Et alia. Cõſuefacit etiam ad ſurgendum diluculo, & ad frigora caloresq́ perferendum, atq; etiam ad itinera & curſus exercet. Præterea ſagittis iaculisq́ beſtiam petere neceſſe eſt, vbicunq; inciderit, ſæpè etiam acui animum in venatione oportet,

Venatio bellica meditatio

Xenephõ de inſtitutione Cyri, lib. 8. pag. 162. & l. 1. p. 4

oportet, obijciente ſe feroci aliqua beſtia, nam quæ offerunt ſeſe beſtiæ, feriendæ ſunt, ab ijs cauendũ quæ in venatione irruunt. Adeoq; non facile, quis reperiat, quidnam eorum quæ bellum habent, à venatione abſit. Polonos igitur à venatione quæ ipſis Pole dicitur, dici non eſt abſurdum, cum rei bellicæ omni tempore erant ſtudioſiſſimi. Sed hæc quoq; ſufficiant, ad Reges regnumq; Poloniæ propero. Numerantur Reges à LECHO vſq; ad hodiernum Regem SIGISMVNDVM Tertium, xlvij. Ex quibus xvi. gentiles fuere, reliqui à Mieclslawo Chriſti nomen profeſſi ſunt. Quorum omnium Catalogum ſubijciam, & in quatuor partes digeram.

PRIMA PARS REGVM POLONIAE.

Catalogus Regũ Poloniæ.

1 Lech.
2 Viſimier.
3 Palatini duodecim.
4 Cracus.
5 Lech Secundus.
6 Venda virgo.

7. Pa-

7 Palatini Duodecim.
8 Przemislaus vel Lescus primus aurifaber.
9 Lescus Secundus plebeius.
10 Lescus Tertius.
11 Popielus Senior.
12 Popielus Iunior.
13 Piast ciuis Crusuicensis.
14 Zemomislaus.
15 Lescus Quartus.
16 Zemomislaus.

Hi omnes gentiles erant & cultui dæmonum dediti. Sequuntur Christiani.

PARS SECVNDA REGVM POLONIAE.

17 Miecislaus.
18 Boleslaus acer Chabry.
19 Miecislaus.
20 Casimirus Primus.
21 Boleslaus Secundus.
22 Vladislaus Primus.
23 Boleslaus Tertius, Distortus nomine.
24 Vladislaus Secundus.
25 Boleslaus Crispus.
26 Miecislaus Senex.
27 Casimirus.
28 Lescus albus cum Helena matre.

29 Vladislaus Lassonogus.
30 Boleslaus Pudicus.
31 Lescus niger.
32 Henricus probus.
33 Przemislaus.
34 VVenceslaus Boëmus.
35 Vladislaus Lokietek.
36 Kasimirus Magnus.

TERTIA PARS REGVM POLONIAE.

37 Ludouicus Vngarus.
38 Vladislaus Iagello Magnus dux Lituaniæ.
39 Vladislaus Iagello filius.
40 Casimirus.
41 Ioannes Albertus.
42 Alexander.
43 Sigismundus Primus.
44 Sigismundus Secundus Augustus.

QVARTA PARS REGVM POLONIAE.

45 Henricus Valesius, dux Andius, Gall' iuuenis
46 Stephanus Transyluaniæ Princeps, ex nobilissima Regia Bathoreorum de Somlio familia Vngarica.
47 Sigismundus 3. Rex Suæciæ.

DE PRIMO VT FERVNT POLONIÆ REGE LECHO.

FERVNT cõmuniter LECHVM primum gentis Polonæ fuisse genitorem, & Regni Polonici effectorem, verum hi nimis mihi aberrare à verò videtur. Multis enim ostendi potest, ante hunc Lechum Polonos in his vbi iam resident locis, commoratos multiplicatosq́; fuisse, qui citra vnius imperium summum, plebeiaq́; libertate, vt Procopius Cæsariensis testis est, Rempub: administrabant, res omnes quæ vel vtiles vel difficiles essent in commune consilium deducentes: quod tamen succedente tempore, & necessitate postulante, vel ad vnum, vel plures selectos suo ex ordine & corpore heroas, referre consueuerant. Deinde in sedibus hisce vetus est, & vt Cranczius perhibet, ab hominum memoria, Sarmatarũ, qui non alius est atq; Polonicus populus, habitatio: Grauißimi

Sclauorũ R. P. antiqua. Procopi' Cęsarieñ: lib. 3. de bello Gotor. pag. 144.

Crancius in Vãdaliæ lib. 2. pag 36.

uißimi

uißimi enim & vetustißimi scriptores horum faciunt mentionem: vt cum Berosus scribit Tuisconem Germanorum & Sarmatarum imperium in Europa condidisse, credibile est, Polonos illorum Sarmatarum reliquias existere, cum in Germania ipsa à multo hoc tempore, & post susceptum Euangelium Christi, quod efficienter postea declarabitur, imperauerint, & autores ipsi Germanici, Italiciq́;, hos Sarmatas, qui ab illo Iectami filio Asarmethe, vt vult Moses, & Berosus, & in Berosum cõmentator Annius Viterbiensis sunt progeniti, non alios atq; Polonos fuisse fateãtur. Auentinus nostri seculi Historicus peritißimus, in hæc verba Sclauorũ Sarmatarum, hoc est, Polonorum vetustatem euincit, quæ ad obtinendam huius fidem proferam. Docet enim gentem hanc, & temporibus Alexandri Magni regna sua florentia habuisse, & quorumlibet hostium arma non extimuisse, cum animo excelso & armato, cum ipso minaci ac arroganti Alexandro egerint,

Berosus lib. 4. 5.

Gene. 11. Berosus lib. 4. 5.

Auentin' annalium Boiorum l. 1. p. 62.

eiq́;

Sarmatarũ Polonorũ ad Alexãdrũ Magnum legatio.

eiq; legationem liberam destinarint, huiusmodi. Adfuerunt & Germanorum orientalium (quos Sarmatas & Scythas scriptores rerũ, nos Venedos, ipsi se Sclauos vocant) oratores, hos ita locutos accepimus. Si Deus auiditati tuæ par corpus dedisset, orbis terrarum te non caperet, altera manu orientem, altera occidentem contingeres. Et hoc assequutus, scire velles, vbi Solis fulgor absconderetur: Sic quoq; cõcupiscis quæ non capis, ab Europa petis Asiam, ex Asia transis in Europam. Deinde si humanum genus superaueris, cum syluis & niuibus, & fluminibus, ferisq; bestijs, bellum gesturus es, Arbores magnæ quæ diu quidem crescunt, vna hora extirpantur: Leo quoq; minimarũ auium pabulum est, & ferrum rubigo consumit, nihil tam firmum est, cui periculum non sit etiam ab inualido. Quid nobis tecum est? nunquam terram tuam attigimus, qui sis vnde venias, licétne ignorare in vastis syluis paludibusq; viuentibus? nec seruire vlli possumus nec

mus nec imperare desideramus, Gloriaris te ad latrones persequẽdos venire, omnium gentium quas adisti latro es, iam etiam ad pecora nostra auaras & instabiles manus porrigis. Impone felicitati tuæ frenos, facilius eam reges, si DEVS es, tribuere mortalibus beneficia debes, non sua eripere. Si autem homo, es id quod es semper te esse cogita. Nos Asiæ & Europæ custodes habes, vtriq; imperio tuo finitimos, hostes an amicos velis esse considera. Hæc Auentinus, ex quibus vetustas Polonorum prouectior, quàm ab aduentu Lechi asseritur, illorumq; armatus animus & præsens, in Alexandri insolentiam depingitur. Strabonem Geographum nobilissimum non est operæ precium ad cõprobandam hanc Polonorum antiquitatem me adferre, hic enim vixit tempore illo acceptabili & die salutis, quo CHRISTVS generi apparuit humano, & factus est nobis à DEO iustitia, sapientia, redẽptio, & sanctificatio, quo tempore hic Strabo & de Henetis & (1. Cor. 1.)

D Sarmatis

Sarmatis gentis nostræ maioribus plurima quantum assequi potuit in scriptis relinquit. Cornelium Tacitum, Equitem Romanum, huc repono, qui anno post patefactum Christum lxxv. de Germanis scribens, Sarmatas illi adiungit, vtrosq; mutuo metu separatos fuisse scribens. Quos quidem Sarmatas ipsi Germanici viri doctissimi in suis in Cornelium commentarijs, vtpote Althamerus Glareanus, Iodocus Villichius, & alij Polonos fuisse interpretantur, ex quo constat gentem Polonam in hisce Sarmatarum oris ante Lechum Regem sedes suas habuisse. Huc tempus illud commemorandum est, quo Marcus Antoninus decimusquartus ab Augusto imperator Romanus, cum varijs gentibus, & cum Sarmatis bellum maximo cum periculo sui exercitus gessit, & illud prouidentia quadam Dei, vt Orosius scribit, confecit. Hos vero Sarmatas Germanicus Historicus Auentinus testatur fuisse Polonos & Morauos, cum inquit: Deinde ad conficiendum

Cornel. Tacitus li. de morib' Germanorũ.

Orosius l. 7. c. 15.

Aueutin. lib. 2. annaliũ, pa. 160.

dum bellum Marcomannicum, conuersus triennio cum Quadis, Marcomannis, Sarmatis bellauit. Connitebatur Marcomanniam & Sarmatiam, hoc est, Boëmiæ & Poloniæ regnum prouincias facere. Cum autem huius belli annus à Christo seruatore fuerit clxxiv. palam est Sarmatas Polonos ante Lechum regnasse. Vlterius non est quod progrediar in hac obtinenda Polonorum antiquitate, cum & Cromerus ipse affirmet, Lechum hũc ad Polonos venisse, non nouas colonias deducentem, sed ad consanguineos populos, qui iam ante loca hæc inhabitabant, se conferentem. Quod & Blondus Historicus insignis & grauissimus, hisce explicat verbis. Locutionis similitudo ac penè proprietas, ostendit, eos qui nunc Poloni ac Boëmi dicuntur, ex Sclauorum reliquijs fuisse. Incoluerant autem prius, vt supra diximus, ea loca Vandali, quos credendum est, quando ad Romanorum inuadendas prouincias sunt profecti, partem gentis in patria reliquisse. Quare

Cromer. l 1. Chrõ. pag. 15. cap. 16.

Blondus Decadis 1. lib. 8.

 Sclaui

Sclaui, paulo post superuenientes, ita loquutiones commiscuere, vt ex vtraq; tertiam effecerint: qui pro regionis & ducum diuersitate, partim Boëmica, partim Polonica post modum sit dicta. Ex quibus omnibus patet, Lechum non fundatorem, nec progenitorem, sed promotorem ac administrum gentis Polonæ extitisse.

Lechus vnde in Poloniã venerit.

Cromerus lib. 1. de Repu. Polo. ca. 16. p. 18.

Vnde autem venerit Lechus iste, astipulatur etiam Cromerus his, qui ex Croatia Illyrica, iam Turcica prouincia, eum cõmigrasse, dicũt, nec incredibile est, id quod antiquitatis fama & cõsensu celebratur, Lechũ siue Lachũ illũ cum fratre Ciecho è Croatia in has oras venisse. Et alijs verbis: Quid si autem Ciechus & Lechus, non peregrini ad has oras venerunt, sed ad suos reuerterunt, vnde vel ipsi vel parentes, maioresué eorum in Croatiam profecti erant. Conuenientissime igitur proferunt Dlugossus Miechouius & ille Ludouicus Decius in suis Poloniæ vetustatibus, hunc ex arce Psari in Sclauonia sita, in has vbi est Polonia, oras concessisse, quod equidem sentire, cuiuis absurdum est minime.

Quo tempore Lechus in Poloniã venerit.

Quando vero hoc factum sit, non adeo assequi est difficilè, si modo his fides, qui certum tempus aduentus eius adnotant, adhibeatur. Is est annus DL. post Christum seruatorem natum Dominum nostrum, qui vt ex historijs liquet annus fuit imperij Iustiniani Magni Cæsaris xxiij. Colligitur autem tempus hoc partim ex autoribus fide dignis, qui hoc summo studio perscrutati sunt, vt est Fulsteinius, Vapouius, Cromerus & alij: partim quod eo ipso tempore in hisce Polonicis locis imperium Sclauorum latius extendi & constabiliri super gentem Germanicam cæptum sit. Motus etiam varij & funesti, inter Sclauos ad Danubium, vt testis est Procopius, eo tempore commorantes, agitabantur, qua tempestate credibile est Lechum malis & calamitatibus domesticis turbatum ac pressum in Poloniam, quæ etiam turbis multis

 vexata

vexata & afflicta, virum prudentem ac potentem requirebat, commigrasse, & ad imperij eius gubernacula sedisse.

Principia & virtutes Lechi in imperio Polonico promouẽdo.

Cum itaq; Lechus in Poloniam venisset, imperijq; habenas suscepisset, principio imperij sui fundamentum pietate iacere cœpit, à Dijs suis gubernationis suæ capiẽs primordia. Sciens enim Deos non modo religiosis factis, sed & castis sacrificijs delectari, illis ritu eo quo cõsueuerat, sacrificauit, quo & suum populum de religione admoneret, regnũq; sibi & posteris suis constabiliret. Quo facto prudẽtiam tanquam rerum agẽdarum regulam exploratissimam, & quæ vt Plutarchus inquit, vt plurimum bonam fortunam donat, & est aliarum virtutum principium, Philone teste, inter suos maximam declarauit, cum præcipuas familias quas adduxit, suis præficeret locis, cæteram multitudinem in colonias per loca varia & vacua distribuens. Et compertum habens viuere non posse fortem, nisi sint qui terram colant, vnumquemq; rem familiarem curare, agros colere diligenter monuit.

Pietas.

Prudẽtia.

OEconomia.

Reipub. administratio.

Rempublicam tanquam domum paternam administrauit: subditos non secus ac liberos & propinquos paterno affectu gubernans, magna clementia in eos vsus, quo ei libentius parerent, ac manere apud ipsum in periculis semper vellent, ipseq; securus in gremio cuiuslibet dormire posset. Ius ex æquo omnibus dixit, quod tamen arbitria eius erant ipsis legibus cõuenientissima, ad quæ assequenda palatium eius omnibus patebat, cũ ipse omnes & audire & causas illorũ cognoscere fuerit paratissimus, ita vt nullus de iustitia exhibẽda iustè cõqueri, nec in talem principem quicquã aduersi moliri potuerit. Et sciẽs quoq; principẽ nõ oportere solidã dormire noctẽ, vigilans & attẽtus fuit in Reip. cõmodis adipiscẽdis augẽdisq;, & incõmodis propulsandis: tali fortitudine præditus, qua regionẽ suam benè instructã, ab hostibus quibuslibet tueri expeditissimus esse queat. Vnde etiam proditũ literis habemus, eũ longè & latè imperiũ suum protulisse, nõ modo inter suos Henetos & Ger-

Vigilãtia

manos finitimos populos, Silesios & alios, apud quos maiores Polonorum imperium habuisse sciebat, sed & alios superiores Germanos ad Rhenum vsq; fines vrbis Coloniæ contingentes, in quibus arcem à suo nomine Lechnick vocatam, tanquam extremam suæ militiæ & imperij sui columnam firmißimam extruxit. Qua ratione imperium eius non vsq; adeo pacatum & quietum fuisse crediderim, cum illi incumbebat cum multis qui eius imperium detrectaret, decertare. Gessit igitur multa bella dexterrimè felicißimeq;, de hostibus sæpius triũphans, idq; non solũ ingenti suorum conscripto exercitu, sed etiam ipse solus in duello, cũ Regulo quodã Theutonici generis, ad quod, suorum salutem suæ præferens prouocauerat, congrediens: & victor de illo opima spolia referens, Regiam suam non procul à Silesiis & Prutenis collocauit, ciuitate & arce extructa, quam Gniezno vocabulo Sclauonico, quod nidum latinis sonat, appellauit, vel ab aquilis regijs auibus, quæ

vide sir, ne gratui... fimbriar Polon... dilatauerit. [handwritten marginal note]

bus, quæ eo loci fælix ac faustum imperium Lecho nunciaturæ conuolarant: vnde etiam insigne Regum Poloniæ deriuatum, huc vsq; in vsu esse videmus, vel quod ibi nidum aulæ suæ regniq; totius constituerit. Arx autem & ciuitas fuit rudi ex materia, mænijs non ferreis sed terreis, vt docuit quidã, munita. Quod & de priori Roma accepimus, quàm Augustus Cæsar terream se accepisse, lapideam reliquisse, aiebat. Quod vt scribit Dion Augustum dixisse magis, non ob elegantiam ædificiorum, sed ob firmitaetm imperij, ita Lechus ciues suos fide ac virtute armatos pro mænijs ac propugnaculis firmißimis habebat. Erant etiam tunc Poloni simplicitate & rudi rudimento, vt Tacitus de vicinis Germanis scribit contenti, apud quos nec cæmẽtorum, nec tegularum quidem vsus fuit. Quemadmodum & de ipsa Roma legimus, quæ per quadringẽtos annos, vsq; ad Pyrrhi bellum domos rudi cæmento constructas, & stramento contectas habebat. Ita antiquitus

Regia Lechi Gnezna ciuitas Primaria.

Insigne Lechi auis Regia aquila.

Dion lib. 51 p. 361.

Cornel. Tacit. de moribus Germañ. lib. p. 205

E Poloni

Poloni antiquit' non magnificas ædes extruebant.

Poloni non magnificis vel splendidis domibus se ornabant, sed sua dignitate & factis hæroicis domos suas cohonestabant, natura ipsa illud perpendentes, quod non domo dominus, sed domino domus sit honestãda. Talis igitur Gnesno ciuitas fuit, ad vsum tantum Regni necessarium non ad splendorem exædificata. Quæ quidem vetustissima superest adhuc hodie eodem in loco, eo tamen felix, quod, vt inquit Dlugossus regni Poloniæ historicus, cum alias plures vrbes Polonicas parturierit, se ipsam exinaniuit. Habet tamen quam plurima & hoc tempore, quibus memoriam suæ pristinæ dignitatis ac splẽdoris, cum magna laude refricare & reuocare potest, cum metropolis totius Regni Regumq; priscorum Regia fuerit, illorumq; cineres terra tanquã operimento matris obductos habeat, tàm Ethnicorũ, qui fortia & illustria facta gesserunt, & Regnum Poloniæ ampliarunt, quàm & eorum qui mysterijs sacrosanctis initiati sunt, acceptumq; Regnum à maioribus suis conseruant, quodq; hæc ciuitas veteribus tutissimum profugium fuit, omnium consultationũ tempore omni pacis belliq;. Hæc ciuitas fuit prima, in qua primordia religionis Christianæ, & quidẽ simplicia cœperunt. Rex primo lauacro regenerationis ablutus, veterem hominem deposuit & nouum induit, quod & toti Regno diuinitus conferebatur. Auxit & auget dignitatem ciuitati huic Templum augustissimum & antiquissimum, cuius Præses iam est, vir maximi nominis STANISLAVS KARNKOVVSKY, in Regno Poloniæ tenens principatum omnium Episcoporum, & est Primarius, vel Princeps Senator Regni, vir gloria clarissimus, & authoritate grauissimus, vir prudens, consilio, iudicio, studijs & meritis in Repub. Polona præstantissimus, viuit ad summam senectutem, satur dierum, omni memoria dignissimus. Habet etiam hæc ciuitas sui nominis Castellanum, qui iam est hoc tempore Illustris vir DOMINVS JOHANNES de Zborow: Graudziacensis, Odalonouiensis,

VVolpiensis, &c. Capitaneus, de Republica Regni tàm pacis quàm belli tempore optime meritus. Accedit nundinarum πανήγυρις celebratissima, in qua ex remotissimis regionibus, varij generis merces aduehuntur tanquam thesauri, ex quibus & Regnum & aliæ longinquæ nationes, & opes colligunt & ditescunt. Nec ipsi ciuitati desunt ciues boni & prudentes, statum suæ Reipub. qua possunt industria saluum ac sanum cõseruantes. Quæ omnia cum antiquitate huius vrbis collata maximum eius splendorem enunciant, ac etiamnum in conspectum omnibus statuunt, ne ita vilis & contempta hoc tẽpore videatur, atq; cum esset à Lecho primo Rege instituta & ornata. Sed ad Lechum ciuitatis huius fundatorem primũ redeo. Redditus hic princeps habuit amplissimos, subditis omnibus regni amplissimi, eos hilari ac beneuolo animo, vltro, non coactu aliquo legum vel indictionum præbentibus, ex quibus non modo ipse Rex cum necessarijs suis viuere honeste ac splendidè,

Redditꝰ.

didè, sed & Rempub: pacis & belli tempore prouehere conseruareq;, iustitiam in Regno administrare, insuper in omnes benèmeritos liberalitatem exercere potuit. Erat enim Lechus liberalissimus, qui ne vnum diem elabi patiebatur, quo non beneficium aliquod in benemeritum aliquem collocasset. Et ad redditus hosce persoluendos, nummus erat incognitus, cum omnia citra pecuniam permutatione rerum comparabantur. Et quidem more antiquissimo Græcis, Germanis, Homero & Cornelio Tacito testibus, vsitatissimo, de quo & Lycurgi legem apud Iustinum legimus, vt non pecunia, sed compensatione mercium singula emerentur. Quæ tempora, Plinio attestante, feliciora fuisse certum est, cum nummo incognito, voluntaria rerum permutatione, vinculum humanæ societatis constabat, atq; hæc nostra sunt, quibus nummorum fraude, maximam rerum iacturam in Regno Poloniæ inuectam experimur, attestante Cromero, cuius hæc sunt verba: Deterior nunc

Liberalitas.

Homerus Iliade 7. p. 269. Cornel. Tacitus li. de moribꝰ Ger. pag. 203. Iustinus li. 3 p 45. Plin. l. 33 cap 1. pa. 459.

Crom. li. de situ moribꝰ Reg. Pol. f 20.

esse fertur reliqua moneta, cum ponderis diminutione, tum æris admixtione. Vixit hic Lechus gentis Poloniæ Rex, sine dubio ad multam ætatem prouectus, prolem multam post se relinquens: & moriens, vt secum optimam spem ferat, mansura fundamenta Reipub: quæ ipse iecerat semper integra, ita suos posteros commendabat, vt imperio Regni digni præficerētur, primasq; in eo partes teneret, ætate & rebus gestis senior, consensu omnium sanxerat. Quibus omnibus ritè peractis imperium cum vita commutauit, subditis omnibus luctu & mærore grauissimo mortem eius prosequentibus.

DE

DE VISIMIRO EX POSTERIS LECHI, REGE.

QVAM diu apud Polonos posteri Lechi regnarint, literis vetustioribus nullis proditum habemus, posterioribus tãtum cõsignatum tempus CL. annorum legimus, vsq; ad hunc Visimirum, quem vltimum ex stirpe Lechi fuisse asserunt. Hic est ille Visimirus qui in Daniam vsq; arma Polonica extulit, magnamq; partem Danici imperij, rege Siuardo profligato, ditioni suæ subiecit. De quo cũ ipse Crantzius Danicus scriptor, mentionem faciat, eius verba, maioris testimonij causa, adferam. Regnabat, inquit, in Danis Siuardus, multum à paterna probitate degenerans, cuius contemptu Vandali id ausi, Lutiam tantam prouinciam vastare sunt aggreßi. Adiuuabat illos tempus quod Regem iam NORVAGICO bello sciebant implicari. Illud quoq;

Lechi posteritas quam diu durauit.

Visimiri bella cum Danis.

Albertus Crantzi⁹ in Vandalia li. 1. p. 11. 12.

Illud quoq; fortunæ illorum accesserat, quod cum illi grassarentur in Lutia, rex laceris agminibus victus magno prælio redibat. Magnis tamen itineribus cum eo quod reliquum erat agmine contendit in Lutiam, vt obuius fieret Vandalis grassatoribus. Illi vero vbi audierunt properare regem, periculo suo prospicientes, cautiores in reliquũ incedere curabant: nam creato ex se duce bellum redintegrabant, ferro flãmisq; vndiq; sæuientes. Occurrentem Daniæ regem aggressi apud Fioniam prælio excipiunt & superant: eundemq; vires reparantẽ in Lutia offendunt, prælium instaurant, fugant superantq;, prouinciam sui iuris faciunt, ex hoc die latius imperantes, Filium regis Iarmericum prælio captum, cum gemina sorore in partem prædæ abducunt. Sed quoniam apud veteres venalia fuere coniugia, magno pretio alteram ex captiuis Daniæ Regis filiabus, Noruagiensium duci viro primario vendunt, alteram in Germania simili sorte distrahunt. Hæc Cran-

tzius de Visimiro. Addunt alij hunc duas vrbes ad littus maris Balthici cõdidisse: alteã Vismariam à suo nomine appellatam, Dantiscum alteram à Danis deuictis, quas etiam absq; dubio contra Danicos incursus, voluit esse Regno Poloniæ certa & firma quædam propugnacula. Et apparet ex vestigijs quibusdã historiæ Danicæ, hunc regem diu multũq; Marte vario cum Danis bella gessisse, & Rempub. Polonam summa cum laude & emolumento gubernasse. Quod autẽ Poloni bella cum Danis multa gesserint, nõ tantum Crantzij quem adduxi, monumenta testantur, sed etiam ipse Germanicus scriptor Peucerus, vt alios omittam, testimonio est, cum inquit: Sarmatas Henetosq;, perpetua in illo littore maris Venedici, bella gessisse historiæ testantur, & monumenta quæ supersunt. Reualiam enim incolæ adhuc hodie Danopil sua lingua vocant. Et Gedanum, cui eruditorum coniectura Codani appellatio vicina est, arcẽ Danis oppositam, Henetorum lingua significat.

Vrbes à Visimiro conditæ.

Peucerus lib. 4. historiæ in Hẽrico 6.

Vrbes maximæ in Prussia Dantiscũ Toruniũ & Elbinga, Regno Poloniæ vtilissimæ.

Est igitur vero consentaneum, hanc vrbem Dantiscum sua fundamenta à Regibus Poloniæ accepisse, maximumq́ propugnaculum in littore maris Balthici, Regno Poloniæ contra maritimos hostes extitisse. Sed si iam Visimirus ad vitam reuocatus cõtemplaretur vrbis huius hodiernam amplitudinem, splendorem, dignitatem, copijs omnibus circumfluentem, diuino & humano iure munitam, amplissimo magistratu, prudentia rerum clarissimo, & ciuium bonorum ac fortium stupenda abundãtia affluentem vrbem, regni Regumq́ Polonorum obseruantissimam, quæ sit non modo firmissimum ac tutissimum præsidium, in littore maris Regno Poloniæ, sed in omni cõtinente ab omnibus hostibus, insuper quod sit thesaurus, ex quo totum Regnum necessitates suas subleuat, vrbs florentissima, vt & reliquæ duæ eiusdem dignitatis & splendoris in Prussia, Torunium & Elbinga: certè Visimirus magno gaudio perfusus, maximo semper amore vrbem hanc prosequeretur, defen-

deret

deret, conseruaret, ampliaretq́, nihilq́ prius & antiquius haberet, atq́ vt hæc vrbs pacata, propter bonum publicum regni floresceret. An vero Visimirus prolem aliquam habuerit, quoúe mortis genere è viuis excesserit, incertum est. Vxorem eius Saxo Historicus commemorat, quam ab Iarmerico captiuo, fraude insigni obtruncatam fuisse dicit, ipsumq́ Visimirum Regem flammis ab eodem Iarmerico furtim regiam eius incendente, absumptum scribit. Sed ipse Crantzius hanc de tali Visimiri & eius vxoris morte narrationem, ineptam & vanam esse iudicat. Nos non tam ipsam mortem, atq́ gesta præclara Visimiri inquirimus, cum plerumq́ viros maximi nominis, sua post præclara facinora, vario genere mortis extinctos fuisse legamus, nec aliter ante actam vitam splendidis trophæis ornatam, quam funestis euentibus, fortuna sic cadente, traducere consueuisse, cuius exploratum esse, non ignoremus.

 DE

DE DVODECIM PALATINIS POLONIÆ DVCIBVS.

Extincta stirpe Lechi, Poloni Gnesnam creandi noui magistratus causa cõfluunt, & vel ob fastidiũ vel sæuitiam depulsa vnius dominatione, ad optimates gubernacula Reipub. transferunt. Hic videre licet, Polonos Electionem noui magistratus semper liberam habuisse: cuius fontem ac fundamentum fuisse plebeiam illam imperij gubernationem facilè concedi debet, qua primitus propter iuris æquabilitatem, & consilia cõmunia, vt testis est Procopius, vsi sunt. Post aliarũ gentium mores sequuti, ad vnum summam rei referebant. Deinde offensi vel negligẽtia, vel tyrannide vnius, cœtum optimorum virorum deligebant, eo quod ex optimis viris sciebant optima existere consilia. Quibus cum omnibus summã potestatem pacis & belli tempore permittebant, sibi ipsis eligendi & creandi magistratum nouum semper relinquebant. Quam consuetudinem & illũ Lycurgum in Repub. Spartana lege firmasse legimus, cũ Regibus potestatem bellorum, magistratibus iudicia, & annuas successiones, senatui custodiam legum, populo sublegandi senatum vel creandi, quos vellet magistratus, potestatem permisit. Maiores itaq; illi gentis Polonæ, hac libera & propria electione noui magistratus freti, viros præstantes ætate & iudicio graues, inter alios integritate morum, & rebus gestis conspicuos, duodecim eligunt, & diuiso in totidem partes imperio, vnicuiq; suam prouinciam regendam demandant. Magistratum huiusmodi credibile est Polonos illos mutuasse, vel ab antiquissimis illis Ægyptijs, Persis, Hebræis & Græcis, qui Regna sua in duodecim tribus distributa, per duodecim præfectos principes gubernabant. Quam quidem gubernationem absq; dubio ex duodecim Planetis, qui suo cœlesti regimine xij. anni menses conficiunt, effinxere, vnde etiam xij. Deos

Electio noui regis libera semper apud Polonos.

Iustinus li. 3. p. 45.

Electio duodecim Palatinorum.

Electio magistratus, duodecim Palatinorũ vnde.

Deos cõmenti sunt, & iisdem vestigijs regna sua in xij. partes diuisa, per xij. lectissimos duces administrare sunt soliti. Tabulas quoq; legum xij. Græcos Athenienses legimus habuisse, quas Solon per xij. etiã annos apud varias gentes peregrinando, vt Herodotus testis est, cõquisierat. Quemadmodũ & Moyses instinctu Spiritus S. vniuersam gentẽ Hebræorũ in xij. tribus partitus est. Et duodenarium numerũ maximæ semper religionis apud omnes gentes fuisse cognoscimus, quẽ modũ & Christum mundi seruatorem in sua Repub. Apostolica obseruasse, comperimus. Cultissimam igitur prudẽtia & rerum maximarum experientia præditam gentem illam primariam Polonam fuisse, certo cõstat, quæ & se ipsam regere, imperium suum promouere, Remq; pub. suam aliquando fluctuantem subleuare, aliarum gentium vtilibus ac commodis vestigijs insistẽdo, potuit. Scribunt hos duodecim Palatinos ab initio fuisse strenuos & fideles Reipub. custodes, qui priuatis commodis neglectis,

Herodotus p. 12. lib. 1. Valerius lib. 5. c. 3. pag. 271. Gellius l. 2. c. 11. & lib. 20. cap. 1.

Gens Polona antiqua cultissima, in gubernatione Reipub. prudens.

ctis,

ctis, solam curam imperio promouendo gnauiter impendebant. Iustitiæ cõseruandæ causa leges quasdam promulgarunt, voce solum modo ac consuetudine, non scripto compræhensas, consilia statuto tempore habebant, & in deliberationibus nõ acumine certabãt, sed veritatem verbis simplicibus & paucis candide declarabant: suffragia non tàm numerãtes, atq; ponderantes, pacem & tranquillitatem domesticam inprimis promouebãt, ne perturbatione & cædibus mutuis Poloni vexati, hostibus exteris, occasionem incursionem faciendi, & regnum ipsum inuadendi ac deprædandi, præberent. Ideoq; etiam, si qua ex hoste aliquo oriebatur difficultas, illorum erant partes, de belli summa deliberare, exercitũ in bellũ educere, & omne negotium aduersus hostem subire ac explere: vnde etiam VVoiwodowie lingua Polonica, hoc est, duces belli vocabantur. Postea vero cum à natura facilis sit morum conuersio, procedente tempore, tali imperio elati, iam non nihil

Duodecim Palatinorũ regimen regni primo feruidũ, post tepidum.

A natura facilis morum conuersio.

nihil de studio Reipub. remittere cœperunt, otia magis & voluptates, atq; labores consectantes, suaq; priuata commoda publicis præferentes. Quisq; principem locum tenere, & in sententia dicenda vincere voluit, vnde ad ingentia odia inter se euadunt, ex odijs factiones trahunt, ex factionibus cædes & bella ciuilia acerba commouent. Ex inde sibi quisq; viuere, nec vllum respectum ad duces hosce male feriatos habere voluit. Hostes quibus antea nomen & arma Polonorum terrori erant, videntes malis hisce intestinis Poloniam distrahi, occasione accepta, eam inuadunt, & damna ingentia ferro & flamma inferunt. Cũ autem nullum finem horum malorum experiuntur Poloni, Palatinis ipsis in propulsandis hisce minime idoneis existentibus, rursum magistratum hunc abrogare, & Palatinos hosce publica hac dignitate abdicandos decernunt, de aliquo viro vno præpotenti, qui in integrum Rempub. Polonam restituat, cogitantes. Scribunt magistratum

Palati-

Palatinorum horum ad L. annos stetisse, cuius simulachra etiamnum in Palatinis hodiernis Polonicis cõspiciuntur, maxima cum Maiestate & splendore Regni, eiusq; commoditate.

CRACVS QVARTVS REX POLONIÆ.

Conuentu igitur Gnesnæ facto, Poloni Palatinos magistratu abire iubent, & si quidem rem communem dilapsam habebant, consultant grauiter, quo pacto hæc recolligi posit. Conuertunt iterum animos suos ad vnius imperium, & talem dispiciunt virum, qui fundamenta Reipub. concordiam & iustitiam, sanctè sapienterq; conseruaturus sit. Offertur exemplo vnus ex ijsdem xij. Palatinis Cracus nomine, vir omni genere virtutum ornatus, copijs ac opibus affluens, quem ad fastigium huius maiestatis prouehunt. Habuit hic Cracus sedem omnium rerum & fortunarum suarum, ad montem Sar-

Fũdamẽta Reip. cõcordia & iustitia.

Electio Craci in Regem.

maticum,

maticum, in regione versus Pannoniam, xiij. milliaribus à fontibus Vistulæ sitam, qui simul atq; hanc tam duram prouinciam sibi demandari cognouisset, apertè recusare honores cœpit, & se nolle tam grauissimum onus subire, dicebat: & reluctatus multum, ne nimium munus tam necessarium defugere, & operam suam patriæ collabenti denegare videretur, cessit votis & necessitati vrgenti. Electus igitur in regem, omnem curam sarciendæ Reipub. Polonæ aggressus, domestica mala primum tollere orsus est, Polonos odijs, factionibus & cædibus distractos, in pristinam concordiam reducebat. Iudicia & horum præsides, ad quos causæ oppressorum deduci possent, legibus & decretis quibusdam latis, instituit, reliquaq; quæ Reipub. Polonæ in rem fore putauit, magno cum studio & labore, ea qua pollebat prudentia, prospexit. Qua industria cum vulnera regni tali prouidentia reficeret, ad ea quæ foris facto fuit opus, animum & vires appulit. Grassa-

Grassabantur ea tempestate Franci in Pannonia, qui subinde etiam ipsam infestabant Poloniam, hos Cracus collecta manu fortiter repressit, profligauit, & à finibus, cæsis quam plurimis, repulit. Hinc alios viciniores hostes aggressus, cum eis vel armis, vel fœderibus societatem firmauit, ita vt non multo tempore summam pacem ac trãquillitatem regno pararet, vnde vacuus à curis & bellis, nactus quietem aliquam, ciuitatem ad Vistulæ flumen, in loco vbi fortunas suas locauerat, condidit, quam à suo nomine Cracow appellauit: quamuis aliqui à coruis crocitantibus, qui tunc multi eum in locum aduolarant, appellatam esse volunt. Arcem etiam in monte proximo, Wauel, extruxit, quam regiam suam esse voluit, quemadmodum & ciuitatẽ ipsam Regni metropolim, Gnesna veteri vrbe postposita, constituit. Quæ quidẽ vrbs ab exiguis profecta initijs, ita ciuibus optimis, magistratu prudentissimo, opibus amplissimis, hominum maxima frequen-

vrbis Cracouiæ primordia & incremẽta.

tia,

tia, copia & affluentia omnium rerum, ædificijs splendidißimis, disciplina & moribus cultißimis, Reipub. administratione optima, qua ciuium vita beata, opibus firma, copijs locuples, gloria ampla, virtute honesta continetur, hucusq; inclaruit, vt nulli vrbium in Europa secunda esse videatur: vrbs præterea munitionibus est firmata & septa, quo se ab hostium quorumuis incursione defendere tuto poßit. Cuius maximum experimentum in recenti est memoria, cum anno M. D. lxxxvij. electionis ius legitimum Regis Sigismundi Tertij iam feliciter regnantis, propugnaret vir magnanimus fortißimusq; Iohannes Zamoyski, Cãcellarius Regni & Generalis Imperator ac Administrator exercituum Regni Polonici, quo tempore cum militij aduersæ partis in vrbem impetum facientij propulsaret propelleretq;, resq; præclaras in ipso conflictu geßisset, memoriam nominis sui consecrauit sempiternam. Non desunt alia huius vrbis ornamenta maxima, cum in ea sit sedes

Eius celebritas.

Defensio per virum magnũ Ioannẽ Zamoisky.

des Episcopalis, quam hoc tẽpore tenet Illustrißimus princeps de Olica & Nyesuis, Dominus Georgius Radziuil, Cardinalis S. R. Ecclesiæ Tituli S. Sixti, vir magnus & altus Reipub. Regni studiosißimus. Accedit dignitas præstantißima, & in amplißimo Senatu Regni inter Palatinos ac Castellanos, primaria Castellania Cracouiensis, qua iam decoratus est Illustrißimus vir, autoritate & prudentia pollens Dominus Ioannes, princeps Ostrogiensis, Palatinides Kijouiensis, vtpote filius Constantini Principis Ostrogiensis, Palatini Kijouiensis, viri rebus præclare gestis splendidißimi, copijs & opibus affluentis, & omni laude cumulatißimi. Deinde Academia viris eruditione præstantißimis, & studiosorum frequentia celeberrima, de qua Pauli Iouij maioris commendationis ergó, adfero verba, Sarmatarum, inquit, regio Cracouia est, quam Vistula amnis interfluit, ibi Mathematicorum studia maxime florent. Publice enim literarum studiosi bonas artes docen-

Paulus Iouius lib. 13. historiæ, pa. 229.

Celebritas Academiæ Cracou.

docentur, & imprimis supputare syderum cursus, atq; inde temporum vices, incerta bellorum, & in vtramq; hominum fortunam arcana fatorum aperire consueuerunt. Illo vero tempore, promouente Craco Regnum Poloniæ, noua & cultiora construebantur tecta, & in vastis nemoribus, vt vult Dlugossus nouæ erigebantur coloniæ. Huius Craci tẽpore ferunt Draconem iubatũ immanẽ ac terribilem specie, in antro cauato & horrido, in quo arx ipsa locata erat, latuisse: qui cum non modo iumenta, sed & homines multos, fame prementе vorasset, nec vlla vi pelli necariq; posset, arte vsus Cracus, vituli pellem, pice, sulfure, & fomite incenso fartam, ad ostium antri apponi iubet, quam cum bestia hiatu oris deglutiuisset, & materia magis ac magis incensa, interiora eius adureret, maximo cum cruciatu & rugitu arcem quassante extincta est. Cum autem Cracus summa cum gratitudine & laude domi & foris regnasset, vitæ & imperij multos conficiens annos, egit supremum

Draco immani specie, in Polonia.

Obitus Craci & eius glorifica sepultura.

premum diem, filios duos & filiam tertiam post se relinquens, qui funus amplissimum demortuo fecerunt, corpusq; vti ipse mandauerat, in monte Lassotino è regione ciuitatis Cracouiensis, aggesto instar montis memoriæ sempiternæ causa, tumulo humarunt.

LECH SECVNDVS
QVINTVS REX.

CVM Cracus & Lechus fratres vna cum VENDA sorore, iusta persoluissent paterno funeri, sermone disseminato sparsoq;, Cracum maiorem natu, in regem eligendum: vbi Lechus ambitione flagrans, captare occasiones cœpit, quibus regnum fratri destinatum præriperet, Et cum ipso in viuis manente voti compos esse nequiuit, in necem eius animum intendit, vt quod iure non potuit, scelere capessat regnum. Paruo elabente tempore, venatum vterq; exibant, vbi CRACVS prosilientem feram

Electio Craci filij.

Si violandũ est ius, regni gratia est violandum.

feram persequebatur, neq; alio respiciebat quam quò ipsa fugerat, equus eius imprudentius ab eo actus, in genua procũbit: quem casum Lechus frater spectans, vesanus & percitus accurrit, & fratrem hærentem iaculo contorto sternit, membra eius in speciem morsus feræ, lacerat & stramento contegit, & actutum deplorans multis cum lachrymis, tam funestum casum fratris scilicet, exponit omnibus: in quo cum fidem obtinuisset, ad imperium assumptus est. Quo cum aliquo tempore functus, primo rumoribus aliquibus fratricidium eius detegi, post propalam ferri ac traduci cœpit. Quod detestantes Poloni cum alia ratione facinus hoc expiari non posset, ipsum Lechum honore Regio exuunt, sedibus pellunt, qui sterilitate etiam à Deo punitus, eneruem ac frigidam vitam egit. Post furiarum, quæ sunt speculatrices & vindices facinorum ac scelerum, agitatus ardentibus tædis, angore conscientiæ & fraudis cruciatu, absumptus est. Et hic primus fuit in

Rex impius Polonis iusti amamantib' inulsus.

regno

regno Poloniæ, qui à splendore paterno degenerauit, nequitiæ sordibus imbutus, optimi patris pessimus filius, hic qui ius fraternũ imperij causa fratricidio violauit, dignitatem regiam apud Polonos semper intemeratã, scelere tãto funestauit, primusq; extitit, quẽ Poloni, gens alioqui Regum suorum cupidissima, obseruãtissimaq;, regno & sedibus spoliarunt expuleruntq;.

PRimus rex ob fratricidium à Polonis regno pulsus.

VENDA VIRGO CRACI FILIA, REGINA IN IMP. POL.

MAgna perturbatio & luctus ingens Polonos tenebat, ob duorũ fratrum regia stirpe prognatorũ, tam miserabilem ac repentinum interitũ, vnde etiam nouarũ perturbationum causæ quæri videbantur, cum suspensi ac incerti essent, quem nam dignitati Regiæ præficerẽt, quo restinctis ac sublatis omnibus perturbationibus, optima Repub. fruerẽtur, vidẽtes tamen Vendam Craci sobolẽ relictã esse, virginem & forma & animo virili præstantissimã, insigne regni illi offerunt, supremiq;

Electio virginis Vendæ quæ Polonis imperat.

miq;

miq; magistratus nomine eam dignantur: partim vt suũ erga Cracum patrẽ eius, principẽ celebratissimũ, amorẽ testẽtur, cuius memoriã dignitate filiæ renouare ac redintegrare volebant: partim, vt quod filij duo fato infelici obstante non poterant, illa relicta filia, mulier fortis, fortia facta patris in omnẽ posteritatẽ propagaret. Idq; quod & sæpius apud alias gẽtes cõtigisse non ignorabãt, apud quas virgines & fæminæ, maiore quam pro homine & muliere sapientia, Resp. auxerunt, regna ampliarunt, ciuesq; suos in optimo statu cõseruarunt. Qualis fuit Delbora, mulier fortis, imperatrix populi Dei viuẽtis, quẽ ab hostibus omni tẽpore tutata est: cuiusq; Remp. & imperium varijs auxit honoribus. Qualis etiam fuit Nicaula illa siue Cãdaces ex Meroẽ insula Nili Regina, rectrix sui imperij sapientissima. Innumeræq; aliæ fuêre, quæ sexus oblitæ virilem animũ gerebant, viris imperabãt sine virili auxilio [redacted]

est,

[redacted] Quare eadẽ sibi de Venda polliciti, rerũ dominam Poloni constituunt, eiq; gubernacula Reip. tradunt. Ad quæ, cũ illa consedisset, eaq; tractare in animũ induxisset, sexus oblita, virilem animũ gerere cœpit, patris vitã, mores & res gestas sequuta, gratam & acceptam omnibus se præstitit.

Vendæ Reginæ Polo: virtutes & regni maiestas.

Virgo insuper eximia pulchritudine, forma, specie, statura ad hanc dignitatẽ appositissima, ita vt non immeritò Vendæ nomen, quod latinis hamum sonat, obtineret.

Vendæ nomen.

Sua enim excellẽti forma, venustate, animiq; sublimitate, omnium in se ora & oculos cõuertebat, vt non mortalem, sed Deam aliquã omnes fuisse, putarent. Vnde cùm tantæ existimationis apud exteros quosq; fama & rumore celebraretur,

Regu-

Regulus quidam Rithigerus Saxoniæ sine dubio, ardenti amore eius flagrans, eam per legatos in vxorem expetit, ratus per nuptias se quoq; regno potiturũ. Sed Venda prudenti excelsoq; spiritu, se absq; viro defungi imperio, in eoq; præesse semper, non subesse velle, respõdit, speq; frustratos legatos dimisit. Quæ cum Rithigerus accepisset, ob repulsam indignatus, bello Vendam cũ regno acquirere decreuit. Accurrit igitur tanquã centũ corda haberet, maximo instructissimoq; suorũ popularium cum exercitu Venda, & illi regulo impotẽtes amores exprobrans, ad conflictum eum prouocat, se marte libidines eius cohibiturã inclamans. Quam cum regulus plenam animi, plenam spiritus animaduertisset, monitus à suis ne ob libidines se & suos in discrimen conijciat, animo perculso & abiecto pugnam detrectat, & ob dedecus, vitam sibi acerbam esse putat. Cumq; tam animo fracto carentiq; arbitrio suo esset, mortem sibi ipse consciuit. Quo facto, Venda victoria potita, fidem ami-

Venda regulum quendam nuptias eius appetentem bello reprimit.

dem ami-

dem amicitiæ cum Germanis sanciens, Cracouiam abscessit. Cum autem triumphũ egisset, grata in Deos, quibus acceptam victoriam referebat, his seipsam sacrificij loco consecrat, persuasum habens, se hactenus satis Rempub. sartam & tectam conseruasse, nec quicquam restare aliud, quam vt pro eius sempiterna salute, votũ religionis suæ qua tenebatur exoluat. Atq; ita in refertissimo celebratissimoq; hominum conuentu, spectantibus omnibus, virgo altissimi spiritus, Regina & gubernatrix tãti imperij, nihil morata honores & opes, spretis & abiectis omnibus illecebris mũdi, in profluentem Vistulæ se præcipitem dedit. Facinus hoc stupendum quidem, & Vendæ, seculo illo gloriosissimum fuit, á pessimis tamen spiritibus profectum, qui natura crudeles, humanis victimis litari sibi volunt. Sic Iphigenia voto Agamemnonis patris immolata est. Et Græci nece Polixenæ litabant. Euripides etiam laudat Reginam Atticam quæ volens exhibuit filiam, vt fieret hostia pro salute patriæ.

Vendæ triumph' de Germanis.

Démens sacrficiũ Vendæ.

Conce-

Concedo ciues, victimam hinc abducite.
Vt salua sit victrixq; nostra Patria.
Nam filiæ vitæ, salutem publicam,
Immota stat sententia, anteponere.

Ita idolatræ illi cursu sempiternæ gloriæ deliniti, nihil veriti sunt, voluntariam oppetere mortem, quod & Vendam apud priscos Polonos, gentilismo regnante, fecisse scribimus: cuius corpus ex aquis extractũ vno ab vrbe Cracouia milliario, proceres Poloni terræ, more paterni sepulchri, in maximã altitudinem aggestæ & euectæ, mandarunt: Mogilamq; , hoc est, sepulchrũ vocarunt, quo nomine in hodiernũ vsq; diem pagus eo loci situs, dicitur.

DE DVODECIM PALATINIS, ITERVM POST MORTEM Vendæ in Polonia regnantibus.

Cic. lib. de diuinatione.

Optime mihi sentire illi videtur, qui cõuersiones Rerũp. naturales esse dicunt, quod & Cicero ex Platonis sententia cõprobat: nullus enim tam firmus & stabilis Reipub. status existit, qui non vltrocitroq; in gubernatione commutetur, cùm vel principes Rẽpub. teneant, vel populi, aliquando etiam ex plebe summi aliquot delecti viri, quod quidem apud quasuis gentes sæpius accidisse, non ignoramus, Assyrijs præsertim, Persis, Græcis: & apud Romanos illos rerum Dominos, dignitates identidem mutatæ sunt. Idem igitur Reipub. Polonæ accidit, cùm vel á plebe ipsa, vel à Regibus, aliquando à duodecim Principibus viris, quos Palatinos vocant, regeretur. Quam conuersionem Palatinorum præcipuè bis contigisse legimus, semel Lechi stirpe extincta: secundò, post Vendæ felicissimum imperium: quo tempore administratio Regni iterum ad duodecim hosce Duces delata est, ea ratione, quòd à prima horum institutione, semper in duodecim prouincias nationem suam Poloni distributam habebant: quarum semper duodecim viris præfecturam dabant. Vnde cum ob diuersa

Regno cõuersiones naturales.

Palatinorũ imperium, & cur vocabatur.

uersa multorum in ambigendo regno post interitum Vendæ studia, non possent vni decernere imperium, illud eisdem Palatinis dedenere imperium, illud eisdem Palatinis dederunt. Cuius quidem negotia aliquanto tēpore illi non sine maxima Reip. vtilitate obire videbantur, donec creberrimæ hostiles incursiones, domesticæq; seditiones ortæ, supra modum regnū affligebant, quibus retundendis, vires ducum remissæ sufficere nequibāt. Latrones enim quidā ex Pannonia, & Morauia, irruptiones frequenter faciebant, dānaq; multa regno inferebant, tēpore non modico longè & latè in Regno grassantes. Aduersus quos cum negligentius duces agerent, multi subinde de malis regni cōquerentibus, vir quidā plebeius, Przemislaus nomine aurificio victū quæritans, militiæ tamen studiosus, vsus stratagemate quodam, hostes illos securos & incautos, ad internecionem deleuit, statūq; Regni afflictum ac lacerum restituit. Quem ob tam præclarū ac salutare beneficium, cōseruatorē patriæ vocarunt, regemq; suum futurum declararunt.

Hostes Poloniā infestant.

Ab aurifabro profligantur.

PRZE-

PRZEMISLAVS VEL LESCO PRIMVS, OCTAVVS POLONIÆ REX.

Vir, hic cui PRZEMISLAVM Poloni dixere nomen, communiter fertur plebeius fuisse aurifex, militaris tamen, vnde videre est à principio apud Polonos licuisse, plebeium quemquam militatum exire, & strenue rem agere, præmiumq; dignum factis referre. Qua vero occasione ad fastigiū Regni prouectus fuerit, sic accipiendum est. Eius tempore Regnum Poloniæ innumeris malis cum perseditiosos ciues, tum per hostes accerrimos Morauos & Pannonas, fuit distractum. Quibus, cum in maxima rerum amißione, desperationeq;, nullus esset qui obuiam ire vellet, ipse maiora, quam vires eius ferebant, & animo concipere, & manu moliri orsus est, voluntarios milites, qui omnem cogitationem & curam in Rempub. afflictam posuere, coegit instruxitq; quam

Przemislaus aurifaberqu s fuerit.

Qua occasione rex electus.

Eius patriæ defēsio.

I

pluri-

plurimos, quos cum in insidijs collocasset, ipse cum paucis noctu exploratũ hostes adit, quos cum securos & incautos animaduertisset, ad suos redit, victoriam in manu esse nũtians. Ibi ex vna parte è regione castrorũ hostiliũ, galeas quam plurimas, ex corticibus arborũ cõpactas cõfectasq; in arborũ frondibus appẽdit, vt eo modo speciem aliquam instructi exercitus hostibus obijciat, dispositis insuper hisce in locis lectissimis militibus, qui hosti in conspectum prodirent, & clamore terrerent. Ipse ex parte altera cum non contemnẽda sociorum manu, in abditis abstrusisq; locis manet. Oriente itaq; sole, milites ex locis galearum appensarum clamore profuso, Morauos & Pannones perterrefaciunt, qui correptis armis absq; ordine confusi, recta in loca illa feruntur: quæ cum galeis innumeris referta esse conspexissent, rati exercitum latere, subsistunt. Quo momento à tergo Premislaus in castra impetum facit. Illi ex vtraq; parte putantes se maximis exercitibus circumseptos,

Stratagema Przemislai.

septos, maximo timore perculsi, omnes se, salute desperata, in fugam conijciunt, quos Premislaus insequutus, acriter cædit & profligat, ita vt vix vnus incolumis euaderet. Potitus itaq; hac victoria, castra socijs diripienda tradit, illisq; spolia & prædam omnem distribuit, ipse contentus sua virtute, qua hostes fudit fugauitq;, & regnum in libertatem vendicauit. Milites illi admiratione ducti tam prudentis ac fortis viri, vbiq; eum gloria & prædicatione efferebant, suadebantq;, vt si regnum sartum & tectum habere velint, regem eum cõsalutent. Quo proposito perturbati Palatini, quib. administratio Regni ex vsu fuit maximo, Premislai famam existimationemq; minuunt, iusq; nobilitatis auitum in eligendo nouo rege iam explicatũ, perturbare impedireq; conantur, vicit tamen tota nobilitatis consensio, Premislao in ducem creato, quem paruum Lechum suo Sclauonico vocabulo Leszek nũcuparũt, eo quod veluti primus Lechus, regnum lacerũ ac pro-

Victoria de hostib.

Electio in Regem.

 stratum

Gubernatio Regni felix.

ſtratum ſua induſtria releuarit. Fuit igitur hic Princeps omni virtutum genere ornatiſſimus, cui ad tenendam Rempub. nec prudentia, nec fortitudo, adeoq́ nec amor fidesq́ ciuium, vnquam defuit. Quoad vixit, terrori ſemper hoſtibus fuit, & dignitate regia absq́ vllis impedimentis perfunctus, diem ſuum, nulla prole relicta, obijt.

Vitæ finis.

LESCVS SECVNDVS
REX NONVS.

Electio Regis Polonis libera, ſed difficilis fuit.

POſt obitum huius Leſczek, noui turbidi motus in Polonia concitantur, ex electione potiſſimum noui principis, quam difficilem & lubricam in magnoq́ labore poſitam experiebantur. Multi enim, vel plebeia communiq́ poteſtate Remp. regi, ſuadebant, alij iterum Palatinorum adminiſtrationem reſtitui auebant, & alij, qui vnius dominatum cæteris omnibus anteferebant, ambitione immoderata laborabant, nullo modo ad vnum aliquem ſpectatæ moderationis virum, vota ſua concordi voce conferre volentes: qua animorũ varietate horumq́ ſollicita contentione, rem periculoſiſſimam in regnum inducebant, ſeditionẽ atq́ diſcordiam. Quod malum cum in regno ſerperet, manaretq́ latius, ne ad extremum ipſam Rempub peſſundaret, viri quidem moderatioris ingenij, ſolius R. P. amore ſortibus tanquam diuino quodam nutu, electionem Principis peragi perſuadent. Quod conſilium tanquam oraculum quoddam cælitus prolatum amplectuntur omnes, ſortesq́ curſum æquorum maculis conſperſorum deligunt: vt qui primus ad metã præfixam peruenerit, regno potiatur. Locum igitur curriculi in campo Cracouienſi, verſus Pramnik amnem deligunt, in quo ſtatuam corona & ſceptro redimitam, ad quam equis contenderent, locant, diemq́ tam magnifico certamini præſtituunt. Inuentio certè pleni ac exquiſiti conſilij hæc fuit, qua imperij potiundi modum appoſitiſſimum declarabant.

Res periculoſiſſima in regno ſeditio & diſcordia.

Modus electionis, curſus equorum.

bant. Equorum enim opera res maximi momenti, viri nomine ac honore illustres cõficere cõsueuerunt, quemadmodũ & de Dario legimus, qui equi beneficio regnũ obtinebat Persicum. Et Corn: Tacitus Germanos in diuinationibus equis vsos fuisse scribit, hæc in verba: Propriũ gentis equorũ quoq; præsagia ac monitus experiri, publice aluntur ijsdem nemoribus ac lucis candidi, & nullo mortalium opere cõtacti, quos pressos sacro curru sacerdos, ac rex vel princeps ciuitatis comitantur, hinnitusq; ac fremitus obseruant, nec vlli auspicio maior fides, non solum apud plebem sed apud proceres, apud sacerdotes. Quod autem nõ promiscuos, sed punctatos ac variegatos equos huic curriculo destinarant, causam subesse puto, splendorem ac amplitudinem regni, ad quod assequendum equis tam selectis, ac equitibus splendidis, opus fuit maximè, vel certè ob religionis reuerẽtiam, qua solem in certamine effulgentem, equis ei sacratis tam selectis ac splendidis, propter regni cursum felicem ac faustum, honorarent.

Herodot' l.3. p.223

Cornel. Tacit' de moribus Germanorũ. p.204.

Antequam igitur dies dicta certamini aduenisset, quidam cupidus Regni, fortunæ diffidens, dolo & fraude certamen conficere statuit. Viam curriculi determinatam ferreis clauis, primo quoq; tempore, nocte concubia, hinc & inde confixit, herbaq; congesta contexit atq; abdidit, vno tamen spatio integro relicto, quo cæteris in stadio retardatis, ipse pernici cursu statuam primus contingat. Et ne ipse inter currendum actum equum læderet, soleas ferreas solidas in eius vngulas induxit. Quod tamen nec latere diu nec illi ex animi sententia cedere potuit. Duo enim iuuenes homines infimi, post præsentẽ machinam, die sequẽte in illud curriculum descendunt. In quo cum animi relaxandi causa stadium currerent, pedibus cõfixis & læsis fraudem præsenserunt, quam tamen ad ipsum publicum certamen cælarunt, vt autore insidiarum aperto, ipsi fortunam aliquam experiri stadio iam sibi cognito, possent. Atq; igitur

Dolo ne an virtute Regnum quærẽdũ.

igitur cum præstituta certamini die omnes candidati, spectantibus quam plurimis, in harenam equis splendidis descendissent, alter præfatus iuuenis altos spiritus cõcipiens, pedes ad statuam quoq;, omnibus tanquam vanissimum conatum eius deridentibus, contendere decreuit. Cumq; citatis equis cursu niterentur, omnes læsis equis vel subsistere, vel excußi humi hærere sunt coacti, ipso fraudis artifice illæso ad statuam cum gaudio aduolante, quem mox iuuenis ille subsequutus est. Qui, cum eques ille coronam sceptrũq; præhenderet, regisq; nomine compellaretur, alijq; de equis læsis grauiter quærerentur, fraudem omnem noui regis in apertum produxit, clauos ex terra euellens commonstrat, monet vt artificium videant. Rem enim nefandam eße, vt, quod sortibus diuinis propositum regnum fuerit, fraudibus & maximo suorum æqualium detrimẽto, à quoquã parari debeat. Adolescentem hunc quem antea ludibrio habebant, benigne & attente audiebant omnes. Perquirunt de clauis accuratius, his omne curriculum oppletum inueniunt. Rex adducitur nouus, quod equum illæsum habuerit, ex vngulis calcibus ferreis munitis, depræhendunt, tramitem quoq; quo ipse currebat, vacuum clauis cognoscunt. Atq; omnibus argumentis fraudis ab eo patratæ probè conquisitis, violator sacrosanctarum sortium iudicatus est, quem equis discerptum membratim dissecuerunt: ne vero aliquid de diuino nutu attenuare minuereq; videantur, iuuenem illum qui pedes secundus ad statuam Regiam peruenit, regem creant, splendoreq; Regio in vrbem vehunt, Lescumq; nomine regio compellant, ad eius genus infimum, nullam offensionem atq; fastidium habentes, voluentes illud maximè quod vulgò dici consueuit.

Poloni nõ fastidiebant plebeium in Regẽ eligere, nõ genus nõ opes, sed virtutes spectãtes.

Malo pater tibi sit Thersites, dum modo tu sis
Æacidæ similis, Vulcaniaq; arma capessas;
Quam te Thersitæ similem producat Achilles.

Neq; enim hæc Electio erat Polonis dedecori, cum etiam antiquitus apud multas gentes

gentes ex gregarijs hominibus propter virtutes spectatas, duces ac Reges deligebātur. Nonné Saul ex pastore armētario, Dauid ex opilione, Romulus & Remus ex pastoribus Reges creati sunt? sic apud veteres Polonos Regem habebāt eum, qui virtutis, sapientiæ, & dexteritatis testimoniū habebat. Fuit hic Lescus princeps optimus, omnium de se expectationē summa cum admiratione superans: qui ita se gessit, ac si in ipsa Regia satus & altus esse videretur. Rēp. tuebatur hisce rebus quæ illi inerāt, rei militaris sciētia, virtute, autoritate & fælicitate, ac imprimis, vt memoriæ proditū est, eum nullis alijs magis oblectatum fuisse, atq; militaribus studijs. Non insectabatur muscas stylo ferreo, vt Domitianus fecisse perhibetur, in suo cubiculo: nec vt Sardanapalus inter mulierum choros lanificia faciebat: vel quemadmodum de Æropo rege Macedonum narratur, lucernas & abacos fabricabatur, nec etiam cochlearia lignea affabre cælabat, quod de Othomanno Macho-

Cicer. pro lege Manilia, pag. 9. volu. 2.

Sabellic' exēplorū l. 2. p. 41.

Exemplū vita in re ge Ethnico, Regis Christiāi.

Machometo fertur, sed illa amplexus est, quæ vires corporis augerent, atq; ad artem militarem plurimum facerent. Ideoq; contra hostes quosuis, omni momento expeditissimus paratissimusq; fuit. Quos simulatque regnum inuadere præsentiret, absq; mora ad fines regni cum expedita manu aduolauit, cuius præsentia territi hostes, non ausi sunt ad infestandum progredi longius: vel si aliquando in aciem copias produci, & cum hoste prælio congredi oportuit, ita exercitum instruebat, & ipse cum hoste manus conserebat, vt ex acie semper ouans discederet. Quemadmodum argumento sunt Pannones & Moraui, quos sæpius bello profligarat. Hic primus ludos militares in Polonia aperuit, certamina quædam denuncians, ac præmia proponens, quo non solùm occasiones ac illecebras otij in regno præcideret, sed potissimum, vt exercitatis Polonis, cum vsus posceret, paratis ad singula in bello necessaria negotia, vti posset. Et cum animaduer-

Ludi militares.

maduerteret gentem Polonam diffluere luxuria & ebrietate, alijsq; multis corruptelis morum infectam & coinquinatam fuisse, ipse huiusmodi vitæ suæ habuit modum optimum, ad cuius exemplum totum regnum componi ingenti desiderio auebat. Ideoq; sobrietati imprimis operam dabat, quod hanc experiebatur esse matrem omnium virtutum, sine qua nec in priuatis, nec in publicis, quicquã consultũ facto præstari poßit. E contrario, ebrietatem omnium vitiorum fomitem, animi & corporis pestem ac peruersionem, omni conatu deuitabat, quam vt omnibus exosam redderet, belluam immanem vocabat. Vidit enim optimus hic Lescus lumine rationis, plures ebrietate perire, quã gladio: vidit ebrietate insanas libidines, stupra, adulteria, rixas, cædes, tanquam furia quadam effrenata & indomita agi. Quæ cum de hoc principe Ethnico maiorum nostrorum expẽdimus, reputent moderni magnates & nobiles Poloni, quo loco numerandi sint, qui propter suam temulen-

Regis ad exẽplũ bonum totũ componi debet regnum.

temulentiam rarißimè vel orientem vel occidentem solem videre solent. Vestitu & cultu corporis vtebatur etiam hic Lescus, non exquisito, nec superfluo, sed tantum frugali ac parabili: Iidq;, quo saltem ipse fugeret inhumanam & agrestem, vt ille inquit, feritatem, & populum ad similem frugalitatem inuitaret. Hoc enim perspectum habebat, aulicos, nobiles, ciues, & reliquum vulgus, principes suos nimio & affectato vestitu indulgentes, certatim æmulari, quo fit, vt maximis sumptibus in comparatione vestium factis, facultatibus, & ditionibus exhauriantur. Sic legimus Agesilaum illum potentißimum Lacedæmoniorum ducem, quatuor temporibus vna tantum veste vti solitum, in ore illud semper voluentem, Principem non mollicie & delicijs præstare priuatis, sed virtute debere, vnde interroganti cuidam, cur aspera hyeme, solo amictus pallio absq; tunica obambularet, vt inquit, iuuenes hanc vitæ rationem imitentur. Sic Augustum il-

Plutarch. in apophtegmatis Lacõicis, pag. 225.

lum

lum summum Monarcham non alia, quàm domestica à sorore vel filia veste confecta, vsum fuisse scribit Suetonius. Et Plutarchus, Catonem Vticensem narrat, eo tempore cum Romæ passim purpureæ vestes gestarentur, in contemptum harum fusca veste & nudis pedibus frequenter incedisse. Quod & de Agathocle Siciliæ rege à Plutarcho proditũ habemus, qui cũ esset filius figuli, potitus Sicilia & rex appellatus, solitus erat pocula iungere aureis figulina, atq; iuuenibus gloriãs dicere, se qui ante hæc finxisset, nunc illa ob vigilantiam ac strenuitatẽ facere: de quo etiam Ausonius ita cecinit.

Suetoni' in Augusto, p. 34.

Plutarch' in apophthegmatis Regum, pag. 109.

Fama est fictilibus cænasse Agathoclea Regem,
Atq; abacum Samio sæpè onerasse luto.
Quærenti causam respondit, Rex ego qui sum
Sicaniæ, figulo sum genitore satus.
Fortunam reuerenter habe, quicumq; repentẽ
Diues ab exili progrediere loco.

Sed quid tam extera & peregrina peto? domesticum euidens ac præstans exemplum habuimus in illo nostro summi consilij & maximi animi, cuius prudentia optimè stabat Respub. Polona, Rege STEPHANO demortuo, quem ab eo tempore, quo in regnum Poloniæ ingressus diadema Regni sortiebatur, vestitu honesto ac non operoso vti vidimus, nimirum legem ac modum ponens Polonis, quos in parando aduentitio cultu ac vestitu dementia cepit maxima. Ad eundem itaq; modum noster ille Lescus nunquam affectato ornatu se venditabat, sed patrio & simplici vtebatur, præterquam cum illi vel legati ab exteris regibus excipiendi erant, vel aliqua publica in publico conuentu munia obeunda essent, tunc splendidiori quodam ornatu præsidebat, vt eo decorum imperij exhiberet, non fastum vel molliciem ostentaret: semper tamen illam attritam & squalentem apponebat vestem, & in conspectum protendebat, in qua rex designatus incedebat, quo in omni vita pristinæ cõditionis & tenuitatis suæ admoneretur, & omni tẽpore fluxam ac instabilem fortunæ commutationem, obuersan-

Gratissima memoria Regis Stephani.

Sũma moderatio morũ Lesci cur' foris in Regno.

uersantem oculis suis, contemplaretur. Praeterea in omnes liberalitatem summā exercuit, iudicio recto & honesta beneuolentia, & praecipuè in hospites, quos nunquam remuneratos dimittebat, vt incertis diuitijs, amicos certos sibi compararet. Nihil enim praeter omnes virtutes magis allicit, quam ipsa munificētia. Ciues quoq; suos, quorum angustia, ne emergerent obstabat domi, suis promouebat sumptibus, vt vel in aula sua, vel in Reipub. aliquo munere, vsui esse possent, illud vnicum exemplo suo statuens, quò omnibus ex aequo virtutem colentibus, ad Reipub. nobiliora munera capessenda, via pateret, maximè vero priuatorum, miserorum & pauperum, ipse priuatae conditionis suae memor, miserebatur, deditq; operam ne à potentioribus opprimerentur. Quibus tam praeclaris moribus, & in Rēpub. immortalibus meritis editis, vtilis ac salutaris imperio, quo adduxit, extitit. Filium quem in principatu genuit, vnicum memoriae & nobilitatis suae inceptae, propaginem felicem habuit, à suo nomine Lescum dictum, quo relicto, labore vigilijs & aetate regni confectus, clausit vitae suae diem postremum.

Vitae finis.

LESCVS TERTIVS
DECIMVS POLONIAE REX.

FELIX & faustum huic viro Lesconis nomen erat, quo à patre huius nominis rege, in natalibus appellatus, & patris virtutum, & regni simul facultatem sortiebatur. Viuente enim adhuc patre rege omniū quos ante Poloni habebant praeclarissimo, semper se dignum ac fructuosum Reip. praestitit in omnibus, quae modò regno ex vsu essent, fidem ac operam suam promptam expositamq; praebebat, curam ac cogitationem dignissimam paternae virtutis suscipiens, seq; tanto patre satum ad successionem regij honoris accommodatum exhibens, vnde è viuis excedente patre, successionem regni tanquam pater-

NomēLesci & gubernatio regni felix.

paternarum virtutum meritorumq; hæredi addicunt Poloni, non absimilem spem in eius imperio & studijs erga se, Remq; publicam repositam habentes, quam in patre eius semper optimam & salutarem experiebantur. Quod quidem eos fefellit minimè: Quam primum enim clauum imperij apprehenderet, patris vestigia sequutus, omnem omnium de se expectationem expleuit, vicitq;. Gessit res maximi momenti, regnum aliquoties ciuilibus malis multis vexatum, sua industria & consilio salubri collegit atque recreauit. Cum finitimis, quibus cũ & reges alij superiori memoria, & ipse Lescus superior negotium habuere maximum, bella gessit confecitq; tam prosperè, vt victor existens, his finem imposuerit, tranquillæ suorum libertati impense prospiciens, Et firmata pace omnibus hostibus, quibus antè ob generis tenuitatem despectui erat, gratissimus & acceptissimus fuit, ita vt eius auxilium aliquoties contra hostes suos implorauerint. Memoriæ

Lesci apud exteros celebritas.

moriæ traditum est huius Lesci tempore Pannones & Sclauos varijs & periculosissimis bellis, partim ab orientis, partim ab occidentis imperatoribus fuisse implicatos. Qui virtutem Lesci in bellicis rebus experti, maximis precibus & amplissimis largitionibus, eius auxiliares copias deposcebant. Quibus ille ob vicinitatem & amicitiam, qua iam abolitis omnibus superioribus offensionibus satis firma & fideli fruebatur, non grauatim socia arma iungebat, & eis in administratione belli contra hostes multoties dexterimè depugnans, maximo adiumento fuit. Prolem, qua stirpem suam regiam firmas radices agentem, in multa propagauit tempora, numerosissimam habuit, quam & ex vxore legitima, & ex pellicibus progenuerat. Ex vxore quidem vnicum filium Popielum, ex pellicibus vero, viginti alios filios. Et POPIELVM thori legitimum gnatum, moribus & institutis optimis, in

Proles numerosissima Lesci.

mis, in manibus prudentißimorum atq; fortißimorum virorum educandum informandumq; credidit, idq; quem Regni futurum successorem post mortem suam destinarat. Reliquis probè educatis prouincias & ditiones quasdam in oris maritimis, quæ Polonico suberant imperio attribuens. Nomina autem filiorum hæc sunt.

Ex vxore: Popielus, regni successor.

Expellicibus:
1. Boleslaus
2. Casimirus
3. Vladislaus
4. Vratislaus
5. Oddo
6. Baruimus
7. Przibislaus
8. Przemislaus
9. Iaxa
10. Semionus
11. Semouitus
12. Semõislaus
13. Bogdalus
14. Spicigutus
15. Spirmerus

ex his cessit:
- Boleslao, Barnimo, Bogdalo — Pomerania.
- Casimiro, vladislao — Cassubia.
- Iaxæ, Semiano — Serbia
- vratislao — Rugia *quæ post Misna dicta est, appellatione Polonica, à mure, quæ Polonis, Myß dicitur.*
- przibislao, czesimiro, Oddæ — *Ditiuonia quæ nunc Lusatiæ nomen obtinet.*

16. Spi-

Expellicibus:
16. Spigneus
17. Sobeslaus
18. Vissimirus
19. Czessimirus
20. Vislaus.

ex his cessit. Przemislao, Ziemouito, Ziemomoislao *Zgorzelecensis, quæ iam Marchia Brandenburgensis est.*

REliquis vero in hisce prouincijs ditiones quasdam partitus est, in quibus post arces aliquas & ciuitates condidere, vtpote Miedziboze, quod iam Meydburg dicitur, Vislaus condidit.

Daliei, quod Dalemburg vocatur, Sobeslaus.

Vismark Visimirus restaurauit refecitq; olim à Visimiro nepote Lechi fundatam. Quemadmodũ & reliquas vrbes, quæ Sclauonicis nominibus nuncupantur, nimirum Brema in finibus Westphaliæ, quæ Polonis onus sonat, eo quod contra hostes præsidium fuit maximo cum onere & labore extructum.

Luna castrum Luneburg Germanis dictum, eo quod in loco præcelso atq; edito sitũ, fuerit aspectabile & in prospectu omnibus.

Lubeck quod Sclaui qui circum isthæc

 loca com-

ca commorantur, Bukowiecz auito & genuino vocabulo cognominant, quamuis & ipsum quo Germani vtuntur Lubeck Sclauonicum esse videtur.

Sic alia castra quæ extant multa, Rathibors, Swerin, Lukow à quodam Meclone conditum, vnde Germani Mechelburg vocant.

Gilow à craßitudine terræ, Gyel enim Polonicis dicitur terra viscosa & globosa.

Rostock, quæ à quodam Przibislao, Helmoldus, qui Sclauicam historiam conscripsit, conditam esse dicit à profluentia aquarum dictam.

Zwanow, à vocando quia Polonis vocatus Zwani, wezwani dicitur, Sic & alia.

Ostrow, Marlow, Czeßin, Trzebiessow, Vielogost, iam Wolgast dictum, Starigrad, Bielograd, Nouigrad, Szcecin, quod Stetinum iam incolæ vocant, sedes illustrißimorum principum Pomeraniæ. Volin à bobus dictum, quod alio vocabulo appellarunt Iulinum, vrbs insignis ætate illa, tantis opibus, tantis mercatorum negotijs frequens, vt vix aliã parẽ illi tũ Europa videret, Constãtinopoli excepta, ipso Crantzio tale testimonium de ea præbente. Sed & Dresnam, Lipsiam, Costeinum, & alia Misnensis & Brandenburgensis ditionis castella & oppida, à Polonis condita esse, & ex ipsis nominibus patet, & termini veteres regni Polonici testantur. Certa enim & euidentia, vt Crantzij verbis vtar, sunt documenta, quod ex Polonia in Silesiam, & inde in Marchiam nouam & veterem, per Magdeburgensem & Halberstadensem diœceses, vsq; ad Hercinios montes, & inde ad Visurgim fluuium in occiduum, omnem eam prouinciam fuisse Vandalorum, ipsos Vandalos, Sclauos & Polonos, Crantzium sequuti, intelligentes. Has oras & ditiones omnes, quæ imperio parebant Polonico, Lescus filijs suis distribuit, ea tamen conditione & lege, vt Popielum imperij totius præsidem agnoscerent, eiq; consilio &

Helmold. c. 12 p. 25

Crãtzius in Vandalia lib. 2. pag. 45.

Crant: in Vandalia l. 2. p. 38. cap. 21.

ſilio & auxilio pacis & belli tempore præſto
eſſe non negligerent. Quod vt firmũ ratumq;
ſemper eſſet, iuramento omnes deuinxit. Qua
Blondus Decade l. 1. p. 165. quidem diuiſione facta, cum Carolus Magni
Caroli filius ex concubina natu maior, ea tem-
peſtate, cuius fuit annus Saluatoris noſtri
805. Saxoniam ingreſſus, longè & latè Po-
Vrſpergenſis in ſuo Chro. pag. 179. Reyno li. 2. in ſuo Chron. lonicas oras vaſtaret, ille expeditione facta,
maximo & acerrimo prælio cũ hoc Carolo ad
Oderam flumen conflixit, eoq; loci cruentam
victoriam relinquens hoſti, occubuit.

POPIELVS VNDECIMVS POLONIÆ REX.

POPIELVS ſuperſtes, Rex an-
te occaſum patris declaratus erat,
qui vt tuto imperium regeret tuereturq́;, cõ-
municato conſilio cum proceribus, & vicinis
ſuis Boëmis & Sclauis, legatos de pace &
fœdere impetrando, cum ampliſsimis muneri-
bus Aquiſgranum ad Carolum, vt teſtis eſt
Sabelli-

Sabellicus, amandat. Quæ legatio Carolo Sabellic. Enea 8. lib. 9. pag 689.
alijs bellis implicito & exoptata & neceſſa-
ria fuit, præſertim cũ fuerit expertus, quãto
cum diſcrimine bellum illud cum Sclauis,
Polonis, Boëmisq; geſſerit: quamobrem lubens
pacem ac fœdus cum Polonis firmauit. Sic
enim Sabellicus: Reuerſo deinde Aquiſgra-
num, Sclauorum, Polonorum & Boëmorum
legati cum ampliſsimis muneribus præſto af-
fuerunt. Horum poſtulata fuere, vt pax cum
Gallis incolumis maneret, id quod Carolus
perhumanè dedit. Vt inde inconfeſſo ſit, Cu-
reum in ſuis annalibus odio fortaſſe nominis Cureus in annalibus Sileſiæ, pag. 28. Cureus multa ſcripſit futiliter de rebus Polonicis.
Polonici, futiliter ſcripſiſſe, tunc Polonos
tributarios Germanico Imperio factos fuiſſe.
Quod quidem & ipſe Cureus verbis ſubſe-
quentibus immemor priorum, refutat & re-
fellit, inquiens. Idem Carolus ad arcendos
Polonos à Germania, muniuit Brandenbur-
gum anno 789. collocatis eo colonis ex Al-
ſatia, quos tamen Poloni non multo pòſt mor-
tuo Carolo eiecerunt. Nam filij huius Leſci

Curei istius (ut aliquando mihi primum legenti, ut adverte re contigit,) calamus in eam curam incubuit ut odium nomen Polonum contemptim propinaret!

quos

quos habuit plures, veteres ſedes Longobardorum, Senonum & vicinorum inter ſe partiti ſunt, & excitatis multis munitionibus ſeſe aduerſus Germanos defenderunt. Cum illis tamen populis Henetis, Polonis, & Boëmis aſsidua bella geſsiſſe ſcribitur. Ludouicus Caroli filius, circa annum Domini 830. Anno Domini 832. Francofurti iſte Ludouicus princeps Henetos ad ſe accerſitos pacauit. Fatetur Cureus Polonica arma ſemper terrori fuiſſe Germanis, & filios Leſci qui amplas ditiones poſsidebant, excitatis multis munitionibus, ſeſe aduerſus Germanos fortiter defendiſſe, ita vt Ludouicus non penſiones aliquas & tributa illis imperare, ſed accerſitis, pacem ab illis quærere, & eos pacare ſit coactus. Ita Caſpar Peucerus, qui Philippi hiſtoriam continuauit & auxit, cùm de Polonis bella aſsidua gerentibus cum Cæſaribus & Marchionibus, ſcribit: Geſſerunt inquit, hi Marchiones magna bella cum vicinis Polonis & Boëmis, & aliquot ex illis fortiter præliando occubuerunt. Boleslaus Polonus penetrauit populabundus ad vrbem Miſenam vsque, genti ὁμώνυμον, vi expugnata Budiſsina, poſt primi Echardi mortem. Nec finis bellorum fuit, antequam Otto tertius Poloniam imperio coniunxit amicitia & fœderibus. Quibus Peucerus iſte, coniunctionem POlonorum cum Germanis hanc fuiſſe, non tributa aliqua ſed amicitiam & fœderationem demonſtrat. Conſtatq́ ex probatiſsimis hiſtorijs, quas ſuo loco & tempore DEO dante proferam, & euincam, Polonos nunquam nec Germanis, nec alijs exteris Regibus tributa pendiſſe, eſſeq́ illos ſcriptores vaniſsimos, qui hoc auſi ſunt aſſeuerare. Sed ad Popielum redeo. Hic cum factus eſſet confœderatus Romano imperio, paterni animi virtutisq́ immemor, inertiſsimum deſidioſiſsimumq́ ocium conſectatus eſt, CRACOVIÆ vrbe regia commoratus, cum videret ſe remotius à fra-

Polonicâ arma ſemper fuiſſe terrori German.

Caſpar Peucerus lib. 4. pa. 565.

Poloni nulli vnquam tributa pendebant.

Vita & ſtudia in regno Popieli.

à fratribus agere, cliuosq; regionis illius voluptati suæ non arridere, Gnesnam cum aula sua demigrauit. Deinde captus planicie quadam in ditione Cuiauiensi ad lacum vastissimum Goplo dictum, arcem eo loci extruxit Krusuiciam nomine, quæ hucusq; remanet. Et cum Regia Popieli, Piastiq; patria fuerit, etiamnum radices dignitatis antiquæ illam retinere scimus. Est enim sedes præfecturæ vel capitaneatus regni, cui præest hoc tempore vir illustris ac prudens, magnificus Dominus Adamus Balinski de Chomiaza, Castellanus Bidgostiensis, senator regni integerrimus. In hac igitur ciuitate, relicta Gnesna Popielus, adhibitis voluptatibus per totam vitam suam degit, indies magis ac magis ab illa perenni ac contestata maiorum suorũ virtute degenerans. Fertur imprecatio eius, qua deuouere solitus sit, fuisse: mures vtinam te exedant. Quæ tamen in eius filio fuit efficax, quem ob nefandũ facinus in patruos patratum à muribus derosum legimus. Obijt ætate

Popieli metropolis Crusuicia.

Eius capitaneatus cui iã preest vir magnanim' Adamus Balinsky Castellan' Bidgostiensis.

Popieli imprecatio fatalis.

ætate immatura morbo ex voluptate contracto, filio sui nominis muribus in escam relicto.

POPIELVS IVNIOR
DVODECIMVS REX.

CVM adhuc Popielus demortuus graui morbo conflictaretur, fratres eius principes Pomeraniæ omnes, veriti, ne absentibus eis morte absumeretur, inuisendũ eum actutùm properant: aduentum tamen ipsorum mors præcessit eius, ex quo vehemẽter solliciti, præcipuo quodam dolore angebantur. Curato tamen funere ad Rempublicã accedunt, eiq; omnem operam suam tribuunt, Popielum relictum Regis filium fratruelem suum admodum adolescentem, licet imperio nondum maturum, facto cum proceribus conuentu, regno destinant: ipsi laborem & administrationem Regni, quoad ætate & iudicio adolescat, subeuntes. Interea Popielus petulanti adolescentia impudicus, procax,

Popielus iunior Rex declaratur.

 præfra-

Popielis adolescẽtia indignissima Regno.

præfractusq́, ætate progrediebatur. Et cum prouectiorem ætatem attigisset, natura ad libidines & ocia pronus, omnem curam patruorum suorum aspernabatur. Adolescentes nefarios alebat, à quibus ad omnia mala inflammatus, ætatem iuuenilem equitando & compotando consumebat, & cum in dies inebriaretur, mente alienabatur, quam ne quidem sobrius sanam admodum habebat, vtque quicquid liberet facere, etiam sibi liceret, administrationem regni patruorum suorum molestissimè ferebat. Ideoq́ se amplius regi à quoquã non patiebatur, curam & studium Reipub. ipse præ se ferens, quæ mala huius insolentis ac petulantis regis, patrui principes & senatores reliqui, cum animaduerterent nulla ratione refrenari ac coerceri posse, hoc consilium tanquam vltimum remedium capiunt, vt ei vxorem mulierem fortem & prudentem prouideant, cuius societate & dexteritate mores eius reformari, vitaq́ emendari citius posit. Verum & hoc

nihil

nihil prorsus iuuit, connubio enim iunctus, non mutauit sed accumulauit scelera, ipsam in his vxorem adiutricem habens. Erat quidem ea mulier præstanti ac illustri familia, vtpote Reguli cuiusdam Germanici filia, forma, ætate & ingenio nobili, sed dotibus hisce abusa, mariti luxuria atq́ intemperantia diffluentis, animum peruertit, cum eum in sui amorem nimium allectum, ab omni cura & studio Reipub. auertit. Et cum ambitione atq́ auaritia plurimum æstuaret, ipsa gubernacula regni ad se traxit, quo & thesauros multos congereret, & omnia pro libitu suo in regno ageret. Qua muliebri audacia, cum Respub. Polona magis ac magis dilabi cœpisset, nec spes erat regem tam effæminatum, mulieris imperiosæ fastuosæq́ mancipium factum, ad meliorem frugem redıturum, non modo priuatim, sed & publicè tam patrui principes, quàm reliqui primates, de vtriusq́ moribus, tam enormibus & perditis

ditis

ditis conquerebātur, agitabantq́ consilia, quo pacto tantæ rerum in regno iacturæ obuiam ire possent. Quæ cum mulier versuta & malitiosa rumore & auditione accepisset, verita ne maritum ineptißimum, seq́ iam multis nominibus exosam omnibus, regno pellerent, hoc consilium inibat, quo primum ipsos patruos principes insidijs peteret, siquidem hos maximè suis conatibus obsistere videret. Hos itaq́ coram marito, quem in omnibus emancipatum habebat, de ambitu reos facit, datq́ consilium, quo pacto de medio tolli queant, instruit stolidum, morbum mortiferum fingat, & patruis accitis se morte instante suosq́ filios commendet, quibus lecto affixus, pocula aliqua, quæ sint vltimæ beneuolentiæ & amoris monimenta quædam, ad exhauriendum propinat, quæ illa recepit se cantharide infecturam. Succeßit nefarium hoc facinus, cum principes optimi nihil subesse fraudis rati, pocula oblata in testimonium integritatis & studiorum suorum erga Regem fratruelem su-

lem suum, Reginam & filios eorum exhaurirent omnes. Quo momento cum intuerentur Popielum arctiori somno, quem ipse quidem simulabat, complecti, discedunt, in ipsoq́ discessu, veneno peruagante ac inflammante, corruunt & extinguntur omnes, quo facto conscelarata mulier clamore edito prosiluit, Deos hominesq́ contestans, eos iustißima vindicta, tam repentè occidisse, vt qui Regi filijsq́ eius semper mala commoliebantur. Agit religiose dijs gratias, se regem prolemq́ suam quod conseruatos voluerint, perfidosq́ patruos, ex quibus non nisi exitium illos maneret, puniuerint. Iubet eos insepultos iacere, qui ob perfidiam, iustamq́ iram Deorum, & sepultura essent indigni. Fuit hic casus stupori, & admirationi omnibus, & hi præsertim in dolore & mæstitia erant, quibus horum principum integritas vitæ, & studia castissima erga regem domumq́ eius perspecta fuere. Interea Deus vindex scelerum, & integritatis innocentium conseruator, atrocißima pœ-

ma pœna dolos & fraudes hasce palam facit.
Mures è cadaueribus principum enascun-
tur insuetæ magnitudinis, qui denso agmi-
ne maximo cum stupore & terrore omnium
in regiam irrepunt, regem, reginam & illo-
rum liberos inuadunt, mordent & arrodunt
acrius, quàm ipsum toxicum viscera patruo-
rum arrodebat. Res portentosa visa omni-
bus. Rex simulato morbo excitus, furens
depellit serpentes ac grassantes per corpus
mures, hoc & regina fallaciarum magistra
conatur, omnibus eis & filijs opem ferenti-
bus. Cum verò vi maxima à muribus obside-
rentur, ipsa regia pauidi profugiunt in la-
cum proximum: verum vt in terra, ita in
aquis desæuiunt mures atrocius. In conti-
nentem igitur tremebundi deducuntur, ignēq;
circumcirca inflammant, quò in medio collo-
cati tuti esse poßint. Sed nec ignis vindictæ
Dei quicquā obsistit, cum omnia elementa iræ
diuinæ in sontes suum præbeant obsequium,
quare desperata salute, eneruati & exāgues,
iterum

iterum arcem petunt, vbi sese quocunq; pos-
sunt occulunt, obtegūtq;, quos mures iam li-
berè grassantes, immani morsu, nullis mem-
bris & oßibus relictis, exederunt omnes. Sic
Popielus & vxor multa patrantes flagitia
impunè, in extremum malum adducuntur, se-
melq; dependunt superiora flagitia. DEVS
certè per minuta animantia punire consueuit
consceleratorum immania scelera. Exempla
huius quædam extant. Ægyptus pediculis Exodi 8.
à DEO immißis seuerè fuit afflicta. Quem-
admodum ob captam arcam illam sacrosan-
ctam, ingentem copiam murium excitarat
Deus, per quas agros & segetes Asotiorum 1.Reg. 4.
vastauerat. Pherecidem Philosophum ob
insolentiam & in DEOS impietatem, scri-
bit Ælianus, à pediculis fuisse consumptum. Ælianus
Aßyriorum arma ob blasphemiam in verum li. 4. & 6.
Israëlitarum DEVM, mures quoque cor- de varia histori.
roserant. HATTO etiam Moguntiensis Herodot. lib. 2.
nensis Episcopus, cum dominante fame paupe- Iosephus
res plurimos, quos dicebat ad instar murium l. 10. c. 2.

 absume-

Factū año Chr. 914. Munster' lib. 3. in Cosmographia.

absumere frumenta, conclusos in horreo exussisset, à muribus in turri in medio Rheni cõstructa corrosus esse dicitur. Hoc etiam factū ferunt de Vulderolpho quodam Argentinēsi Episcopo, qui arcano DEI iudicio, à muribus anno sui Episcopatus xvij. post consecratum monasterium Seltziense ad Rhenum situm corrosus est. Quibus omnibus docetur, magnarum iniuriarnm magnas esse à DEO vltiones.

Cõradus Lycostei nesde prodigijs, pa. 364.

PIAST TREDECIMVS REX POLONIÆ.

Electio regis, difficilis & periculosa.

QVALIS status regni post tam funestum interitum Popieli fuerit, facilè conijcere est, fuisse acerbißimum turbulentißimumq́, cum tota Polonia & ex tanto scelere in regno, per regem reginamq́ edito, & ex portentosa illorum pœna, supra modum stuperet tremeretq́, nec tam insolitum culpæ & pœnæ exemplum proeius magnitudine & atrocitate demirari satis potuerit. Accesßit difficultas eligēdi noui regis, cui nullo pacto ob diuersa multorum studia, & immoderatam ambitionem, quæ eo tempore, magis quam vnquam alias exarserat, satisfacere potuerant. Interemptorum principum filij gregibus amicorum stipati, iure quodam naturali, regnum sibi vendicabant, in quo cum pertinaciter agerent, multum negocij omnibus facessebant. Alij potentes, quibus in magnitudine animi cupiditas principatus innascitur, illud palàm affectabant, cuius ambitionis cum nullum modum facerent, iurgijs tantum tempus comitiorum terebant, & cum contentionibus aßiduis ingrauescentibus nihil transigi potuit, soluto conuentu discedunt omnes. Quo tempore Poloni infesti partibus, regnum partim hostilibus, partim domesticis ac intestinis malis pressum, ac vix non euersum habebant, nec dabatur ab his aliqua respirandi potestas. Propterea videntes paßim ruere & deflagrare omnia, ne extrema illos pati fuerit necesse, iterum concilium conuocant.

Crusui-

Crusuiciamq; solennem in locum cõfluunt, & quidem maiori concursu quàm antea, vndiq; se hominibus effundentibus. Sed non minus maximis difficultatibus inuoluuntur, cum quisq; suæ dignitati studeret, cedereq; loco cuiquã nollet. Vrgebãt principes Pomeraniæ ius suum, & hac prærogatiua quisq; principatum occupare summa ope nitebatur. Quorum tamen parua vel nulla prorsus ratio inter ordines habita est, ob genus quo sati fuere adulterinum: turpè ac indignum iudicantes, hominem malo genere natũ, ingenuis imperare debere. Et cum his nullam spem principatus relinquerent, ipsi etiam inter se acerbissimis odijs & inuidentia decertantes, sui corporis & ordinis viro nulli imperium deferre vltro & liberè volebant. In quo cum multum tempus traduxissent, necessarijs ad victum rebus plurimum laborabant, iamq; re infecta abscessissent, vt ante, nisi diuina quadam prouidentia homo illis fuisset monstratus, cui honorem regium demandarent.

Is erat

Is erat pius & honestus quidam ciuis in ipsa vrbe Crusuicza, agro colendo & mellificio victum quæritans, PIAstus dictus nomine, quod modiolum rotæ Polonis sonat. Erat enim corpore pleno, valido & stabili, statura breuiori, vnde ob talem formam PIASTI nomen sortitus est. Contigit vt hic cum vxore sua Rzepicha dicta, diem natalem pro more gentili sui filij Ziemouiti agens, conuiuio vicinos suos exciperet: quo tempore ferunt duos hospites habitu peregrino ad eum diuertisse, quos hic PIAstus, qui fuit hospitalissimus & amicissimus hominum, perhumanissimè pro suis copijs acceptos hospitio, tractabat. Frequentissimè etiam alij ex conuentu quamplurimi emptum necessaria ad victum, eum adibant, quibus ille ea quæ potuit, non grauatim suppeditabat, cum alius in tota ciuitate, tanta bonitate & beneuolentia erga hospites affluens, non reperiebatur, à quo humanitatem

obtinere,

Ciuis ciuitatis Crusuicẽsis in regem eligitur.

Piast quis fuit & hoc nomine cur dict᷒.

Vxor & eius nomen.

Piasti hospitalitas.

Diuini hospites Piasti.

obtinere, & cibaria nancisci facilè possent, sed cum iam minui ac extenuari penu suum cerneret, hospitibus illis quibus vtebatur familiarissimè, domesticas suas difficultates & anxietates exponit, regni simul infelicitatem referens, quod tam diu destitutum rege, innumeris sit attritum malis. Quodq; iam secundo proceres & nobiles omnes conuentum agerent, nec tam essent felices, vt regem electum habeant, & cum inopia rerum praemantur, futurum est vt iterum rege non creato dilabantur, vnde maximã perniciem cum calamitate illapsuram in omnes regni incolas, certum sit. Ad quae breuibus hospites illi Piasto respondent, cum eum bono animo esse iubent, futurum vt ille ipse paucis post elapsis diebus populum hunc gubernaturus sit, omnibusq; adhuc victũ abundantem praebiturus. Quo cum ille tenuitati suae illudi diceret, illi affirmant eo rem certo deuenturam, ad cuius testimonium miraculo hoc fidem faciunt, cum illi carnes porcinas & mulsum non

vaticiniũ horũ Piastum Regem Poloniae futurum.

Dapes Piasti quib. in electione Regis magnates & nobiles sustentabat.

non defectura esse dicunt, etiam si illa ad fruendum cuiuis affatim largiatur, quod & factum est: accurentibus enim innumeris, Piastus illa absq; omni imminutione promebat dabatq;, ita vt omnes mirarentur vnde illi tanta suppeteret copia, qua tantam multitudinem hominum sustentaret. Et cum didicissent fieri miraculo quodam, virum suspiciunt, diuinam in eo virtutem spectantes, quod dijs curae sit, signumq; capessunt, eum solio regio dignum, qui iam regis munus exequutus sit, sua beneficentia conuentum talem hominum reficiens. Omnes itaq; alium non exspectandum esse censent, in hunc vota conferunt sua, regemq; declarant, & in regiam ab agro, licet inuitũ ac reluctantem pertrahunt. Credibile est illos duos hospites bonos genios fuisse, quos Deus periclitanti ac ruenti regno in subsidium miserat, vt ipse Polonis afflictis & fluctuantibus regem decerneret, non qui longam generis seriem praeferret, vel maiorum imagines ostentaret, sed qui morum probitate,

bitate, modestia, vitæ innocentia, beneficen-
tiaq; præcelleret. Cum itaq; talibus omni-
bus virtutibus virum hunc conspiciendum
in principatum Poloni euexissent, animis in-
festis & exacerbatis principes Pomeraniæ,
Popieli senioris nepotes, ex conuentu auolant
omnes, eò quòd hominem plebeium agrico-
lam, Poloni digniorē tanto fastigio ipsis iudi-
cassent, cuius electionem se nec probare, nec
regno amplius subesse velle testabātur. Ipse
verò Piastus prouinciā tam augustissimā ma-
xima cū religione amplexus, & in alium virū
mutatus, regis optimi industrij ac fælicissimi
partes obibat, Polonis omnibus eū magis ac
magis, cum summa beneuolentia, fide, obedi-
entia & honore, atq; adeò omnibus offitijs
prosequētibus. Regiam in quo nomen Polonū
parricidijs Popieli contaminatum videbat,
Crusuicia trāstulit Gnesnam, eo etiam nomine
potissimùm, vt ex loco viciniori rebelles &
desertores Pomeranos, iterū ad obedientiam
reducere esset paratior: quod quidem præsta-
re haud

Piasti Regis Poloniæ administratio regni felix & vere regia.

re haud potuit, eò quòd ab eius imperio abhor-
rebāt, à regnoq; animū semper auersum alie-
numq; habebāt, vsq; ad tempora Boleslai ma-
gni, à quo regno Poloniæ iterum inserti sunt.
In alijs tamen omnibus quæ regno vtiles ac
salutares erant, fuit fælicissimus, ita vt fa-
mam nominis sui, non tantùm per totam Po-
loniam, sed & per finitimas & exteras quasq;
regiones longè & latè impleret. Vixit 120.
annos, tantum curriculum vitæ conficiens,
& dimidium ferme horum annorum regnans.
Recedens à vita, filium vnicum Ziemouitū
habuit, per quem maximam seriem generosis-
simæ stirpis ab anno 861. Christi, vsq; ad hæc
nostra tempora, quæ anno 1596. inscribun-
tur, proseminatam reliquit, vtpote Reges o-
mnes vsque ad CAsimirum Magnum, filium
Vladislai Lokietek, regis Poloniæ. Ex qui-
bus supersunt adhuc familiæ illustrissimæ in
vicina Silesia. Inprimis familia inclyta du-
cis IOACHIMI, principis Lignicensis,
Brigensis, Olauiensis, Præpositi Magde-

 burgensis,

Familiæ Illustriss. de stirpe Piasti Regis, in Silesia.

burgensis. Deinde familia Caroli principis Olesnicensis, in Munstemberg ad Elsen in Silesia, Comes in Glocz, principes clarissimi, omni genere virtutũ laudatissimi, opibus & copijs affluentes, genti Polonæ semper addictissimi. Qui nunc, cùm singulari Dei benedictione veterum Regum Poloniæ seminarium retineant, dignissimi sunt, quos Poloni omnes summis officijs & honoribus prosequãtur. Deinde etiam aliæ reliquiæ apud nos Polonos etiamnum extabant, nimirum magnifici Domini Iohannis Kostka à Stangenbergk, Palatini Sendomiriensis, terrarum Prussiæ Thesaurarij viri præclarissimi & senatoris integerrimi, tẽpore etiam interegni in electione Regis candidati Primarij ab omnibus ordinibus declarati, iam vita functi, vxor honestissima demortua, nata ex Anna Conradi ducis Mazouiæ filia, Stanislai Odrowasi Palatini Russiæ, vxor. Quæ quidem virgo existens moribus & ætate excellens, Iohanni Comiti de Tarnow, Castellano Woini-

Iohannis Kostcze à Stangeb. Palat. Sẽdomiriensis cõmemoratio.

Woyniciensi primo nupserat, quo sine liberis decedente de vita, illa relicta vidua, illi præstanti viro Domino Iohanni Kostcze, Palatino Sendomiriensi, iterum connubio iuncta erat, propagines nobilissimas illi proferens, quæ Dei beneficio supersunt in viuis duæ filiæ iunctæ matrimonio, viris genere clarissimis & illustrissimis: Maior natu Anna, Alexandro, principi Ostrogiensi, Palatino Volinensi. Altera Catharina, Adamo Sieniawski, Palatinidi Russiæ, ob stirpem hanc clarissimam & copulam coniugij præstantem, dignæ perenni memoria.

Piasti regis Poloniæ progenies hodierna apud Polonos.

ZIEMOVITVS QVARTVS ET DECIMVS REX POLONIÆ.

POSTEAquam Piasto defuncto, mõre Regio iusta magnificè proceres Poloni fecissent, insignibus regijs, Ziemouitum eius filium exornarunt. Eius enim viri singula-

Filius Piasti in regnum patri succedit.

singularis tum virtus & industria in omnibus laboribus periculisq́, tum modestia fuerat antea superstite patre in omnibus grauissimis regni negotijs cognita & spectata. Hūc enim Piastus iam ætate & viribus exhaustus, imperio dignū accōmodatūq́ pòst se relinquere cogitās, regijs laboribus præficiebat semper, cum eum magistrū equitū crearet, eiq́ maiorum vigiliarū munera cum in bello tum pacis tēpore, in Repub. administrāda demandaret, quæ ille vir ad omnes labores natus & assuefactus, magna animi contentione, acri cura & vigilātia, successu sēper dexterrimo, suis ceruicibus sustinebat, ita vt tali studio, beneuolentiam & gratitudinem omnium facile alliceret contraheretq́. Huic igitur imperium libenter Poloni omnes dederunt, cuius clemētiam, liberalitatē & animi magnitudinē iam erant experti. Qui sane cum habenas regni teneret, nihil vnquam sibi reliqui fecit, quod ad eorum promerendum amorem pertineret. Multa tunc adhuc cum finitimis hostibus certamina

Ziemouitus nō degēera à Piastò patre optime regnum Poloniæ administrat.

Ziemouiti gesta.

tamina conficienda illi restabant, qui tempore Popieli ignaui à regno ditiones quasdam auulserant, quos antequā aggredi eum oporteret, domestica regni negotia componebat. Ac imprimis ne milites otio remollescerent, certamina bellica proposuit, quò tanquam in palestra assuescerēt omnes arma tractare, eaq́ pro salute communi contra hostem capere. Ideoq́ militem habens armis agitatum exercitatumq́, facilè hostes profligabat, Pannones præsertim & Prutenos, quos bello victos sub iugum miserat. Pomeranos etiam rebelles aggressus est, quibus cum aliquoties conflixit, & eos tributa pendere coēgit, quos ad extremum, licet natura locorum paulùm fermè inexpugnabiles, in suam ditionem redegisset, nisi morte immatura esset absumptus. Rebus itaq́ præclarè feliciterq́ gestis, mortuus est Gnesnæ regia in vrbe, imperij sui anno trigesimo secundo, filio vnico Lescone, huius nominis quarto, relicto.

Militā militaria exercitia.

Mors & vitæ finis.

LESCVS

LESCVS QVARTVS
QVINDECIMVS POLONIÆ REX.

Lesco Piasti nepos rex declaratus.

ERAT tum Lesco filius defuncti Zemouiti, adolescens ætate, regno administrando immaturus, quem tamen communi suffragio Poloni imperio destinant, cum propter maiorum eius præclara in Rempub. Polonam studia, quæ semper memoriam apud gentem Polonam immortalem obtinebant. tum quod adolescentis indoles, regias virtutes imperio dignas, nō obscurè præseferebat, vnde tali stirpe satum dignissimum esse statuebant, cui paternum solium offerendum ac subiciendum iudicarent. Quo facto gubernatores, viros iudicio & rerum cognitione grauissimos deligunt, qui pubertatem eius optimis consilijs & disciplinis excolerent, ne pòst Phaëtontis in morem, vt dici solet, gubernacula imperij capessat tractetq́ue, ipsiq́ue hactenus ex sententia consilij sui, nomine regis iuuenis, negotia regni obeant, quoad

Gubernatores Lesci in regno administrando

Rex adolescentiæ suæ metas egressus, & viriliter agere & Rempub. tenere queat. Et erant quidem eo tempore multa eademq́ue grauissima in regno negotia, quæ curatorum magnum studium, multamq́ue operam requirebant, Maximè verò bellum illud, cum Cassubijs, Sclauis & alijs Cismarinis populis, à Semouito patre rege mortuo commotum, quod confirmare & continuare ipsa regni existimatio impellebat. Verum ijdem administratores illud prorsus à se & humeris suis reiecerunt, contenti vigilijs & studijs, quæ principi iuueni informando ac excolendo impendêre. Vnde etiam Rex ipse legitimam ætatem ingressus, regnum a patre relictum, integrum à custodibus & moderatoribus suis nactus, ea moderatione administrauit, qua cōseruatum traditumq́ue accepit, nec Pomeranis molestus fuit, sorte sua contentus. Fuit igitur vir probus, prudens, iustus & liberalis, paternarum virtutum studiosus, pro Republica non secus ac pater animo semper excubans ac

P vigilans

vigilans, à militia tamen animum alienum gerens, tranquillæ paci & tutæ quieti magis quàm rei bellicæ, quæ multarũ sit insidiarũ, consulens, venationi plusquam studio alicui operã dabat, tali oblectatione animi et requie curarum plurimum delectatus, Vnde quodam tempore huic regi feras in venatione agenti, casus quidam exitu iucundus & insignis acciderat, de quo paucis verbis referre necesse est.

Origo stẽmatis comitum de Tenczin.

Ex hoc enim origo stemmatis illustrissimæ antiquissimæq; in gente Polona familiæ, Comitum de Tenczin, processit, à viro quodam strenuo, & altos spiritus habente, qui regem hunc Leschum in venatione aberrantem, in molendino cui præerat. & liberaliter & paulò seueriùs, cùm cibum oblatũ capere renueret, excepit hunc in modum.

Lepida narratio de Lesci venatione & in molam ex errore incidente.

Agitabat Rex excitatam feram magno feruore & virium impetu, ita vt à suis longissimè aberrans inciderit in molam in profũda solitudine sitam. Hunc dominus molæ oblatũ quis sit agnouit, licet ipse Rex alium se, periculum aliquod præ-

præcauens, simularet. Descendit tamen de equo, quem vir ille animo præsenti sumit talemq; hospitem introducit, & cibum ac potum parari iubet. Quo facto strenuè ac solicitè suum officium exequitur, aquam manibus lauandis præbet, cibum apponit, monet vt accumbat, & vt comedat, rogat, sitq; bono animo.

Excipitur à mole Domino viro strenuo.

Rex veritus ne agnitus in aliquod periculum incidat, alium se esse fingit: proptereaq; cum modestia & cunctatione molæ Domino morem gerit. Quod cum ille videt, data opera seueriùs in eum inuehitur, & docet, domino domus esse obediendum, faciendũq; ea quæ sint cuiuis necessaria.

Monetur dño. domo obediẽdũ esse.

Ibi Rex quodammodo castigatus, alacrius obtemperat, & cibũ sine cæremonijs, vt dicitur, sumit. Post rogat vt ei in ciuitatem viam commonstret, se enim de via publica deflexisse, nec scire qua iter aggrediendum esset: quod vir ille libenter se facturum dicit, & quidem eo animo, quòd eum ipse tutò deducere velit. Instruit itaq; suos famulos domesticis armis, & hospitem conscen-

dere equum iubet, se non solum viam rectam demonstraturum, sed eum deducturum, quo sine vllo periculo & errore ad sua remearet. Rex itaq; cogitabundus famulitio hoc vtitur, sed vir ille alacri & prompto animo eũ praecurrit, omnia officia probi ducis exequens. Qui cum ex sylua illa densissima in campum descendissent, offerunt se regis aulici, qui regem amissum hinc & inde quaerebant, quos cũ ductor ille conspexisset, regem compellat: En illi tui sunt famuli, quibus te regem nostrum trado, memineris in posterum cautius venari & feras insequi, ne tibi aberranti aliquid mali eueniat, ex quo postea tali regno detrimentum aliquod ingens confletur. Rex auditis hisce, miratur hominis ingenium & probitatẽ luculentam, accurrẽte suo comitatu, agit quidem homini tam cordato gratias pro beneficio, eum tamen pro die sequẽti ad epulas suas quoque inuitat, ad quas se venturum ille sine omni tergiuersatione pollicetur. Interrea Rex aulicis suis omnem suum in venatione errorem recenset,

Officia circa Regem Lecum.

recẽset, exponitq;, quo pacto ab hospite in quẽ inciderat exceptus fuerit, praesertim verba illa, Domino domus obediendum esse, quibus castigatus ab hospite fuit, enarrat: commemorans & laudibus vehens maximis viri huius maximum probum ac fidelem animum, quo sit in eius mola & in ipso itinere vsus: cogitandũq; esse dicebat, ne tam insigni probitate vir, neglectus esse videatur, in quo beneficia gratitudinis regiae in illo memoriae sempiternae ergô non extarent. Sed tamen iuxta verba eius, Domino domus obediendum esse, curandũ vt vicissim illi lepidè referatur. Quare ita omnes instruit, & praecipuè quibus officium praebendae ad lauandũ aquae, reliquaq; ad mẽsam munia incumbebant, vt venienti honorem omnem exquisitè exhibeant, aquam ad abluendum manus offerant, honoratiorem locum capere iubeant, cibum porrigant, vt si forte aliquid horum liberè agere caperéq; recusarit, eum etiam Rex moneat, Domino domus obediendum esse. Haec itaq; cum essent conclu-

 sa in a-

Molæ domimus regis conuiua.

Molæ dominus in aula regis aulicus.

sa in animo regis maximo cum viri huius desiderio, venit hic bonus vir comitatus famulo in aulam regis, securim manu gestans. Quem excipiunt omnes decenti honore, ad regemq́ deducunt. In cuius conspectum cum ille venisset, decorum omne seruauit, regiq́ officium debitum cum magna animi submißione, graui & liberali vultu præstitit. Adferuntur fercula, & aqua lauandis manibus offertur, qua ille liberè à purpuratis vtebatur. Iubetur ac..mbere mensæ in loco honoratiore, & hoc recusat minimè. Offertur illi cibus, & reliqua ad fruendum splendido honore exhibentur, quæ etiam ille sine recusatione boni consulit, nec quicquā abnuit, recusatq́; quod regis voluntate fieri videt. Rex ista omnia diligenter obseruabat, & cum liberaliter ac de indvstria animaduertit hospitem suum agere, causam facilem non habet, vt ei par pari referat. Interrogat tamen quo animo accipiat regias dapes. Et cum responderet, sibi eas optimè sapere, Rex pruden-

prudentiā ac industriam eius collaudat, quod Domino domus sit obediens, se enim eum videre ea omnia promptè facere, quæ illi sunt necessaria. Ibi hospes pro suo ingenio quodammodo perculsus, reuocat in memoriā, hæc sua verba fuisse, quibus regem in domo sua non æqué obedientem perstrinxerat, quare crat regem, vitio non vertat, se enim dixisse quæ vera sunt, propterea etiam se ipsum & apud Regiam maiestatem, cui à subditis obedietia maximè debetur, necessariò omnia quæ iubentur, facere. Verum Rex & hoc responso plurimùm delectatus, omnia se in eo cum laude agnoscere, eiq́ pro beneficio prestito adhuc gratias agere, dicebat. Quodq́ vicißim sit regio beneficio dignus, in ordinem procerum eum adlegat, cum tota domo posteritateq́ eius omni. Insigne illi donat, securim lingua nostra Polonica, Topor, dictā, eò quòd seueritatem disciplinæ in domo eius ab eo seruatam probè ipse conspexisset. Fortunas quoq́ amplißimas ei contulit, quo opibus

opibus & copijs instructo, Rex eo in negotijs Reipub: uti possit. Quo quidē beneficio vir tam insignis ornatus à Rege, ita se gessit, vt regi sēper Regnòq; dignissimus vtilissimusq; fuerit: eiusq; posteritas talia studia & merita in prouehenda Repub. ediderat, quæ omne ad tempus intemeratæ existimationis, apud omnes domi & foris fuêre. Nec aliam à Regni Polonici memoria, vetustiorem gens Polona habet familiā quæ simul cum stirpe Piasti regis antiquissini Polonici, continua interruptáque serie in vtroq; sexu, ad instar segetis vberrimæ fæcundissimæq; huc vsq; accreuisset: splendido nomine, factis splendidis, non solum apud populares suos, sed & apud quosuis exteros propagato, cùm semper inclyta hæc familia proseminauerit tales generosissimos heroas, qui Reipubli. Polonæ cum florenti tū collabenti suam indefessam nauabant operam, magistratu insigni, maximo Reipub. cum fructu & laude gentis suæ abundante fungentes. Credibile est autem illum molæ

Antiquitas familiæ de Tēczin.

dominum

dominum Lesconis Regis delicias, honestum & militarem virum fuisse, moribus optimis & rerum cognitione præstanti præditum, qui & domum suam rectè gubernare potuit, habuitq; molā publicæ necessitatis causa. Quarum molarum certè peculiarem semper curam habuisse Deum legimus, ex eo quod eas Moses ex Dei oraculo, noluit vllo pignoris nexu teneri. Qua itaq; re familiari vir ille delectatus est, quemadmodum legimus homines militares, priscis illis temporibus non turpi ocio, nec luxui, sed honesto labori cessante militia, incubuisse, vt de Przemislao aurifabro, qui post in regem fuit electus, legimus. Sic de Lescone cursore, de Piasto item agricola post præclarissimo Polonorum Rege, qui omnes in fastigium regium euecti, stupendis factis inclaruerunt, posteritatisq; numerosissimæ ac illustrissimarum familiarum autores extiterunt. Quod quidem in regno quouis ab hominum memoria factum fuisse videmus. L. Quintius Cincinatus dictator est

Liu. lib. 3. pag. 83.

Q factus

Eutro. lib. 1. pag. 13. Ælianus lib 11. p. 201.

factus Romæ, qui agrum quatuor saltem iugerum possidens, manibus suis colebat. Sed Ælianus in sua historia talia multa profert exempla, profert LIuius, EVtropius, & alij quàm plurimi, qui maximi nominis familias descripsêre. Et hoc est consideratione dignissimũ, quòd excellẽtissimæ familiæ habuerũt tenuia quędã sua primordia, Sic Adam ex terra, ex Adamo verò genus processit humanũ. Ut enim ex riuis tenuissimis vastissima & nobilissima promanãt ac exundãt flumina, ita familiæ generosissimæ tenuioribus iactis radicibus, propagines vsq; ad fastigiũ excelsissimas producunt. Ut euidens exemplum habemus in hac illustrissima amplissimaq; familia, quæ ita egit radices & propagabatur, donec ad quendam maximi nominis virum, Senatorem Regni præstantissimum, Johannẽ de Tenczin, dictum ob singularem modestiam & candorem lingua nostra Owieczka, Palatinum Cracouiensem, idq; temporibus Vladislai Loktici Regis Poloniæ, perueniret, & mirum

Maximę familię se p habebãt tẽuia sua primordia.

Iohãnes de Tẽczin ouieczka dictus, & eius posteritas.

& mirum in modum aucta est. Hic enim progenuerat duos filios, Iohannẽ & Andream, Johannes verò sex filios, à quibus magnum mare præstantissimarum familiarum in hoc regno exundauit, tam masculi quàm fæminei seminis. Vnus ex his sex filijs Nicolaus fuit Dominus de Tenczin, qui suscepit filium Johannem, Palatinum Sendomiriensem, qui vir fuit altus & excellens, ex quo nata est filia Zophia re & nomine, virgo excellentissimis dotibus decorata, quæ pòst collocata fuit in matrimonium heroi clarissimo præstantissimoq; Domino Stanislao Comiti de Ostrorog, Castellano Miedzirecensi, cui duos filios procreauit, Johannem & Nicolaum, imagines animi paterni, Comites de Ostrorog, qui iam DEI beneficio in viuis sunt, & gloriam ac decus, suis studijs ac meritis, non modò domui suæ antiquissimæ, ac omni laude abundante, sed & Reipub. Regni, promouẽt. Fuit verò hæc heroina post mortem mariti tam dignissimi relicta vidua, prudentia autorita-

Stanislaus Comes de Ostrorog, Castellanus Miedzirecẽ: eiusq; vxor mulier fortis & vtriusq; posteritas.

te viri-

te virili, & summa in rebus agendis dexteritate, pietate, sanctitate, grauitate prædita, corona domus suæ splendidißima, de qua hoc verè dici potest & debet semper, quod de Placilla Theodosij vxore Gregorius Nissenus scripsisse legitur. Quod fuerit ornamẽtum imperij, iustitiæ gubernaculum, humanitatis imago, maritalis amoris figura, Zelus fidei, columna veræ Ecclesiæ, pauperum diuitiæ. Certé mulier fortis, cuius nomen viuat à generatione ad generationem, sapientiam eius narrent populi, & laudem eius Ecclesia: mulier enim timens Deum laudabitur. Idq; & eo nomine potißimum, quod transiit de labore ad refrigerium, de expectatione ad præmium, de agone ad brauiũ, de morte ad vitam, de fide ad notitiã, de peregrinatione ad quietem, de mundi huius exilio ad veram patriam: iuxta Diui Apostoli verba, reportans finem fidei suæ, salutem animæ suæ. Quod vero reliquos illos quinq; filios familiæ tam illustrißimæ concernit, ex illis viri alij maximi nominis,

Gregori⁹ Nissenus in oratione funebri de Placilla, pag. 373.

1. petri cap. 1.

nominis, et fæminæ aliæ laude dignißimæ pro seminatæ sunt, ex quibus seminarium vberrimum familiarũ maximarũ profluxit. Quod argumento est illa totius POLoniæ contra Kieistutum Lituaniæ & Georgiũ Belzensem duces, tempore Ludouici Regis, expeditio: in qua huius familiæ, quæ securim, lingua nostra Topor, pro insigni habet, septem vexilla prætulisse legimus. Adeo hæc insignis familia creuerat, eratq; viribus potens, tantam multitudinem bellatorum in defensionẽ patriæ suppeditãs. Sed redeamus ad illud vnde diuertimus, nẽpè quod reliquum de hoc rege Lescone proditum habemus, illud est. Cum in multam ætatem vixisset, regno feliciter & pacificè administrante, decessit de vita, filio adulto Zemomislo relicto, anno reformati mundi, vt tradunt, 906.

Cromerus de gestis Polonorũ lib. 13. p. 225

Q iij ZIE-

ZIEMOMISLAVS DECIMVSSEXTVS POLONORVM REX.

Ziemomislaus dignissi in regno patri successor.

NON absimilis Patri Lesconi Ziemomislaus in successione regni fuit, cùm eiusdem quietis studiosus, cui pater præcipuè indulserat, vitam omni genere virtutum ornatissimam traduxerit. Nec illi in tali sedata ac pacata administratione regni, quicquam ad bené beateq; viuendum defuisse videbatur, præter quod multo tempore vitæ suæ, connubium suum infæcundum habuit, vnde cupidissimus successoris legitimi thori, vehemẽter hac sterilitate excruciabatur.

Afflictio eius domestica.

Et cùm postea imprægnata vxor cæcum ei filiũ esset enixa, iterum magis ac magis in eundem dolorem relapsus; sese suamq; fortunam accusabat, quòd primo sterilitate ipsa vexatus satis superq; afflictus fuerit, iam verò multò grauiùs affligatur, fœtum quòd præter spem & naturæ & conditionis, vtilitatisq; cõmunis, acceperit.

Filius cæcus ei nascitur.

Auctum insuper malum illi, vxore

vxore

vxore vno hoc fœtu edito sterili permanẽte, in quo nec opes, nec regni splẽdor dolorẽ hunc illi leuare potuit, cũ se tali vitæ oblectamẽto destitutũ esse videret. Nutritur tamen foueturq; infans diligẽtiùs, ob venustatẽ corporis & quandã quæ illi inerat, generosam indolẽ, spem aliquã recuperandi ab eo visũ cõcipientes, in qua quidẽ haud frustrati sunt.

Poloniorum Mos, primã año rum septimanã, solẽni cõuiuio celebrandi.

Mos fuit gentili cõsuetudine Polonis primã annorũ septimanã, qua ætas prima infantiæ absoluebatur, solẽni cõuiuio & ritu peculiari celebrare. Sciebant enim homines illi cuiuslibet vitam septẽ tẽporibus cõtineri, vtpote infantia vsq; ad pueritiam, pueritia vsq; ad adolescentiã, adolescentia vsq; ad iuuentutẽ, iuuẽtute vsq; ad virilitatẽ, virilitate vsq; ad senectutẽ, senectute vsq; ad decrepitam ætatẽ. Quæ tẽpora septẽnio dimetientes vsq; ad ætatem decrepitam, cui reliquum, quodcunq; supererat, temporis tribuebãt, quòd & aliæ gentes apud quas studiũ Philosophiæ auro preciosius erat, religiosẽ obseruarũt, quod ex his elegijs Solonis videre est.

Infans

Clemēs Alexandrin' lib. 6. Stromatũ p.317. ex Solone.

Infans septenos postquām compleuerit annos
Producti dentes vallus vt oris erunt.
Postquam septē alios Deus huic cōcesserit annos
Fit pubes, semenq; huic genitale datur
Verum septē alijs postquam annis creuerit ætas,
Densa seges barbæ contegit orta genas
Additus est illi cum septenarius alter
Vir tum virtutis fortia signa dabit,
Sed monet adueniens vxorem ducere quintus,
Posteritatis & hunc tum meminisse suæ,
Solers ingenium, firma & prudentia sexto est,
Stulta nec hoc deinceps facta videre iuuat,
Septimus accessit cum septenarius, atq;
Octauus, lingua pollet & ingenio, (illo
Nono aliquid possunt, sed iam minuuntur in
Vires, quîs peragunt fortia facta viri.
Sed decimus cum alios septem perfecerit annos,
Maturam mortem tristia fata dabunt.

Obseruatio septenarij Polonis solēnis.

Ad eundē modum quoq; Poloni prisci, hunc septenarium, ex doctrina & traditione maiorum suorum maximi faciebant, ita vt primum ab infantia elapsum, quo ex alteratione necessitudineq; quadam corporis, dentes pueris elabi solent, consueuere celebritate solenni obire. Eo enim tempore, pueros alterum septē-

nium at-

Mos abradendi comã ab infantia in primo septēnario Polonis in gentilismo vsitatus.

nium attingentes sacramento quodam initiabant, cùm eorum capillos primos ab ipsa natiuitate enatos abradebant, & illis noua nomina imponebant, multis qui præsentia sua tam solennem actum condecorarent, ad epulas inuitantes. Qua igitur consuetudine Rex, cùm filius eius cæcus ex sua excessisset infantia, accitis multis Gnesnam proceribus magnatibusq; Regni, diem abradendi & nuncupandi filij huius instituit, non quidem admodum hilari, quem ex suo consueto dolore gerebat animo. Cùm itaq; adferretur puer ritu huiusmodi lustrandus innouãdusq; in medium frequentissimi conuentus, ecce in ipso momento aperiuntur illi oculi, cœpitq; derepentè cōtueri omnes puer ille. Quod cùm regina animaduertisset, incredibile dictu quam lætitiam conceperit, quoq; gaudio perfusa prosiluerit cum puero, nunciatum eius visum. Vnde altissimo facto silentio, rex & proceres attoniti stupentesq;, omnibus lætitijs completi, clamorem ad sydera tollunt, dijs toto

Puer à natura cęc' in lustratione anno septimo visum recipit miraculosè.

R *animo*

animo tam inauditum oculorum cõtuitum acceptum ferentes. Et quidem rex conspecto filio perspicacissimis oculis lustrante & sibi applaudente, miraculo hoc beatum se iam esse agnoscit. Magnates & reliqui omnes conuiuæ, omneq; reliquum vulgus regi & reginæ congratulabantur. Sacrifici & alij aruspices, quibus abradendi pueri negocium incumbebat, hanc illuminationem pueri felicissime interpretabantur, nempè exoriturum tale aliquod præstantissimum lumen, quo regnante hoc regis filio, gens Polona summum sit consecutura bonum. Quo facto, innouatur puer tam fælix faustusq; illa tonsura capillorum, & nomen ei ex præsenti omine Mieczslaw imponitur, quasi dicas, gladius magnæ famæ, quòd olim ille gladio illustrem laudem Reipub. Polonæ sit paraturus. Ritu hoc peracto, omnes se dant iucunditati, ipso rege summa lætitiæ signa præbente, & in omnes ingentem liberalitatem ac munificentiam exercente, ita vt illum septenarium filij

Mieczslaui nominis interpretatio.

filij eius, omnes sacrosanctum memoriaq; sempiterna dignissimum statuerent. Postea peractis huiusmodi solennibus, puero diligentius custodiendo & educando, rex fidissimos custodes ac moderatores præficit, quem quidem in dies omnes virũ quàm puerum summa cum eius expectatione exoptabant. Tandem cùm esset adultam ætatem consequutus, rex Ziemomislaus relicto eo in regno, Gnesnæ de vita concessit, ibiq; anno incarnati Christi 962. Imperij vero sui 64. ad sepulturã datus est. Atq; hic erat rex postremus gentilis, post cuius mortem Polonorum oculi idolatria cæcati, luce salutaris Euangelij illustrari cæperunt, idq; viuente ac regnante hoc Mieczslawo huius lucis euidentissimo præmonstratore ac prænuncio, de quo antequam scribam de gentilismo Polonorum, pauca quædam necessaria dicenda sunt, præsertim cùm finito Ziemomislao vltimo rege gentili, locus sit idoneus de ipsa religione Ethnica, Polonis tempore illo veteri consueta, aliqua exarandi.

DE RELIGIONE POLONORVM GENTILI, QVÆ ET QVALIS FVERIT.

Religio Polonorũ prior gentilis.

NON est dubium, religionem antiquitùs apud Polonos eandem fuisse, quam & reliquæ gentes idolatricæ profitebantur. Hæ enim colebant DEOS quos scribunt extitisse triginta millia numero: Imò tam numerosissimam multitudinem, quæ immensas illas Xerxis copias excederet, ea nimirum fraude, qua ab vnius veri DEI cognitione cultuq́; eius vero aberrabant, Ægyptij præsertim, quibus sexaginta sex sacrificiorum genera in vsu fuisse, vetustissimi tradunt authores. Græci item, qui Ægyptios in hac vanitate & superstitione imitati sunt. Latini similiter, qui Deos Statores, Tonãtes, Feretrios, Geniales, Præstites, Indigetes, Patrios, Tutelares, & alios habebant. A quibus omnibus gens Polona, priscis illis temporibus, suas etiam idololatrias & superstitiones hau-

Deorum multitudo Xerxis copias excedens.

nes hauserat, à Græcis potissimùm, quibus antè maiores eorum cohabitabant. Idolatræ igitur erãt Poloni, spurcissimo cultui dæmonum dediti, quos etiam varijs sacrificijs demerebantur. Delectum tamen tali in cultu quendam seruabant, vt agnoscerent DEVM quendam vnum, quem fulminis Deum vocabant, cui omnes alios DEOS subijciebant. Quem Deum vnum credibile est Polonos Iouem putasse, cùm teste Giraldo, omnes nationes vniuersitatis rectorem Iouem existimabant: vt enim anima corpus regit, ita Iupiter mundum, quemadmodum Procopius, cùm de superstitione Sclauorum scribit, talia hæc in verba explicat. Sclauis lege cautum est, & à suis maioribus proditum, inter Deos aliquem vnum, qui fulminis sit fabricator, rerum omnium dominum ac solum esse, vt credant, illiq́; boues & hostias cæteras mactent, fortunam verò nec sciunt quidem, nec aliâs vim aliquam in homines habere, fatentur, sed postquam sibi, siue domi morbo cor-

Poloni Deũ vnũ qui fulminis sit, Deus colebãt.

Giraldus de Dijs Syntag. 2 p. 70.

Procop. Cæsarien. lib. 3 de bello Gothorum pag. 149.

 reptis,

reptis, siue in prælio constitutis, è propinquo mors imminet, iubentur quidem, si incolumes fortè euaserint, Deo confestim pro anima sacrificium facere, vnde quum primùm mortis illud discrimen defugerint, sacrificium ex voto ac promissis absoluunt, & putant fermè hoc pacto salutem sibi per sacrificia redemisse. Syluas præterea & Nymphas, hi colunt, & dæmones alios, hisq; sacrificia peragunt, & inter sacrificandum vaticinantur. Helmoldus qui Sclauicam historiam scripsit, eadem etiam de hac idolomania gentis huius Sclauonicæ narrat, inquiens. Est autem Sclauis multiplex idolatriæ modus, non enim omnes in eandem superstitionis consuetudinem consentiunt. Hi enim simulachrorũ imaginarias formas prætendunt de templis, veluti Plunense idolũ, cui nomen Podaga (Pogoda verius) alij syluas, vel lucos inhabitabant, vt est Proue (Prawy verius) Deus Aldenburg, quibus nullæ sunt effigies expressæ. Multos & duobus, & tribus capitibus

Poloni pro anima in gẽtilismo, & sacrificiũ vouebant & illud faciebant.

Helmold' presbyter chronicæ Sclauorũ pag. 182.

Imagines Polonor. in gentilismo.

tibus exsculpunt. Inter multiformia verò Deorum numina, quibus arua, syluas, tristitias atq; voluptates attribuunt, non diffitentur vnum Deum in cælis, cæteris imperitãtem, illum præpotentem cœlestia tantum curare. Hos verò distributis officijs obsequẽtes, de sanguine eius processisse, & vnũquemq; eò præstantiorẽ, quò proximiorẽ illi Deo Deorũ. Quæ quidẽ omnia Albert. Crantzius eandem Idololatriã astruẽs, in sua enumerat Vãdalia, eadẽ omnino verba vsurpãs, quib. & ipse Helmold. in descriptione idololatriæ Sclauonicæ vsus est. Ex quibus facile est cõijcere, Polonos eandem idolatriã gentilismo regnãte, exercuisse, & quidem, vt in numero falsorũ Deorum, vnũ quem fulminis Deum, cæli gubernatorem præpotentem, omnibus alijs superiorem vocabant, agnoscerent. Quem næ credibile est ipsum diabolum fuisse, qui vnius Dei nomine cultuq; eius, genti huic superstitiosissimæ illudens, imponebat, ea sibi vendicans, quæ sint veri DEI, creatoris totius vniuersi, propria. Et puto eundem DEVM

Albertus Crantzi' In Vandalia, lib. 4. pag. 93.

Polonis Ethnicis, vn' Deus quis.

Diaboli fraus in effingenda & vnitate & veritate Deitatis.

fuisse fulminis, quem Helmoldus etiam Proue vocat, hoc est, Prawy, e in i mutato, eò quòd quemadmodum vnitatem, ita veritatem deitatis Diabolus sibi impudenter vendicabat. Et huic Deo nullam imaginem solebant effingere, quòd Diabolus maiestatem hanc quoq; obtineret, quæ perhibet, verum Deum nulla specie & effigie exprimi posse. Habebant tamen simulachra quàm plurima eaq; diuersa, inter quæ trium capitum erant sculpta, quibus etiam Diabolus Trinitatem in gente illa mentiebatur. Quemadmodum & pictores vanissimi etiamnum faciunt, qui Deum trinum triplici vultu pingunt. Nec quicquam erat tam feracius vsitatiusq; in religione Polonorum Ethnica, quàm cultus simulachrorũ, qui vt de talibus loquitur Lactantius, infecti persuasione, ac mentes eorum penitus succum stultitiæ perbiberint, adorabant insensibilia, qui sentiebant, irrationabilia, qui sapiebant, exanima, qui viuebant, terrena, qui orti erant è cælo, stupendam audaciam habendi & colendi

Imagines trium capitũ quibus diabolus apud Polonos Trinitatẽ mentiebatur.

Lactanti' lib. 2. de origine erroris, cap. 2.

lendi

lædi simulachra, perstringens. Sed & alia sacrificiorũ genera obseruabãt, quæ ab Helmoldo exprimuntur. Inualuit, inquit, per vniuersam Sclauiam multiplex idolorum cultura, errorq; superstitionum. Et alijs verbis. His dicati erant Flamines & sacrificiorum libamenta, multiplex religionis cultus. Porrò solennitates dijs dicandas sacerdos iuxta sortium nutum denunciat, conueniuntq; viri & mulieres cum paruulis, mactantq; dijs suis hostias de bobus & ouibus. Pleriq; etiam de hominibus Christianis, quorum sanguine Deos suos oblectari iactitant. Post cæsam hostiam sacerdos de cruore libat, vt sit efficacior oraculis capessendis. Nam sanguine dæmonia facilius inuitari, multorum opinio est, quæ omnia, credibile est eos ad imitationem primum Hebræorum factitasse, Sabbathum suum celebrando, in quo Conuentum frequentem virorum, mulierum, puerorum agebant, quo tempore sacrificabant, non DEO vero, sed vt seruus Dei dicit Paulus, dæmonijs. Quam

Helmold' cap. 53. Polonis variæ superstitiones.

imita-

imitationem omnem in cultu omni gentilium graphicè Augustinus hisce explicat verbis.
August. cont. Fab. Manichę. lib. 22. cap. 17. pag. 398. Veri Sacrificij, sicut religiosa prædicamenta Hebræi celebrauerunt, ita sacrilega imitamenta Pagani. Quoniam quæ immolant gentes, ait Apostolus, Dæmonijs immolant, non
1. Cor. 8. DEO. Antiqua enim res est, prænunciatiua immolatio sanguinis, futuram passionem mediatoris ab initio generis humani, testificans. Hanc enim primus Abel obtulisse in sa-
Gen. 4. c. cris literis inuenitur. Non igitur mirum est, si præuaricatores Angeli, quorum duo maxima vitia sunt, superbia ac fallacia, per hunc aërem volitantes, quòd vni vero DEO deberi nouerant, hoc sibi à suis cultoribus exegerunt, à quibus Dij putari voluerunt, dante sibi locum vanitate cordis humani: maximè cùm ex desiderio mortuorum constituerentur imagines, vnde simulachrorum vsus exortus est, & maiore adulatione diuini honores deferrentur, tanquam in cœlum receptis, pro quibus se in terris dæmonia colenda sup-

Angelorum malorum duo vitia.

Origo imaginū.

da supp-

da supponerent, & sibi sacrificari à deceptis & perditis flagitarent. Hæc nimirum Poloni priscis illis temporibus, fascinati à dæmonijs sacra habebant, quibus honores diuinos Dijs hisce suis decernebant. Idolum etiam Podaga, vel vt Crantzius habet, Pogaga, quod veriùs Pogoda lingua nostra diceres, hoc est, DEVM serenitatis, quem alio nomine Zywie, nimirum auram vitalem vocabant, habebant. Quod quidem Idolum ideò religiosissimè colebant, quo omnem perturbationem & inclementiam cæli ab aruis & campis suis auerterent. DEOS insuper alios more aliarum gentium venerabantur, Martem præcipuè tanquam militiæ, cui omnem operam nauabant, præsidem patronumq́: Plutonem item inferni DEVM, cuius templum amplissimum GNESNÆ fuit, NYA vocatum, honore prosequebantur maximo, idq́ ob metum infernalium pœnarum, quas post mortem superesse credebant, etsi cum morte temporali omnia putabant finiri.

Idolū Pogoda dictum.

Mars Deus militię.

Pluto Deus inferni cuius pœnas formidabāt Poloni gentiles.

Venerem

Dea Ven. Dzievvana dicta. Venerem etiam, quæ ad omnia veniat, augustè venerabuntur, quam Dziewanam, hoc est Dziewoÿe vocabāt, quòd eßet Dea & patrona puellarum mulierumq́. Hilaria quoq́, lætitiæ celebritas, illis Romano more fuit in vsu, cui DEOS, quos Lelum, Polelum vocabant, tanquam conuiuales patronos præficiebant. Quos in ducendis choreis canentes ac plausum dātes, Hei Lelum, Polelum vsurpabant, hac lætitia honorem dijs suis promouentes, sibiq́ fausta gaudia precantes, & ne quid in his dijs suis indignum agerēt præcauentes. Quem morem etiamnum paßim in CHristianorum pagis & oppidis, verùm dispari religione & virtute, mulieres benè potæ & procaces, facere consueuerunt. Celebrabant præterea ipsa Bachanalia magno sodalitatis concursu, quem Stado vocabant, hoc est cateruam ac colluuiem promiscuam hominum masculorum & mulierum. Qui eo tempore quo nos diem Pentecostes maximum ac festum obire consueuimus, fixis in terram frondibus,

Festa Hilaria.

Bachanalia.

dibus, & in his extremo tempore diei, appensis lucernis, gregatim per forum & plateas cursitabant, obscœna quæq́ patrantes. Quæ etiam Christiani malè feriati in multis locis, Ethnicismum exprementes & reuocantes, audacter proiecta fronte faciunt. Huc adsero alia, quæ in vsu habebant, quibusq́ religionem suam testabantur, vtpote natalitia festa, quæ solenni cum conuiuio celebrabant, idq́ more aliarum gentium, quæ in vitam hanc venire maximi ducebant, minimè illud reputantes, quòd melior sit dies mortis die natiuitatis, teste sapiente. Fuit etiam illis celebritas, quam Athenienses OEnisteria vocabant, quam pubescentes Ephebi peragebant, antequam comam attonderent, quam etiam dijs consecrabant. Quemadmodum Plutarchus scribit, tempore Thesei eos, qui ex Ephebis exceßissent, de comis primitias offerre consueuisse, quod & Mieczslaum in pueritia fecisse, legimus. Habebant & funesta sacra, parentalia dicta, pro recordatione & expia-

Festa natalitia.

Ecclesiastes cap 7.

OEnisteria festa.

Plutarch. in Theseo pag. 1.

Funesta sacra. Feralia.

& expiatione ſuorum mortuorum. Feralia item Romanis illis nota, dies Dijs manibus conſecrati, cùm ad tumulos epulas ferrent, ibiq; cœnas & epulum agitarent. Sed hæc breuibus, de religione priori gentili Polonorum, me exaraſſe ſufficiat, parti primæ huius Chronici finem vt imponam.

Honor & laus ſit illi, qui dedit velle, dabitq; perficere.

AD REVERENDVM VIRVM DN. ERASMVM GLICZNERVM.

Hiſtoriam, Lucem, Speculum, vitæq; Magiſtram,
Ac Speculam, veterum Muſa polita vocat.
Lvcem, quòd viſenda facit, quæ tecta latebant,
Nec ſinit offenſo nos titubare pede.
At Specvlvm; quia curua notãs & recta, pudendis
Quid maculis diſtent non maculoſa, docet.
Rectricem vitæ; mores quia format & ornat,
Quidq; ſequi deceat, quidq; cauere, monet.
Sed Specvlam; quoniam per facta Futura reuelãs,
Argos aut etiam Neſtoras eſſe facit.
Ergo, viros merito dignemur oportet honore
Hos, quibus hiſtoriam condere cura fuit.
In quorum numero cùm tu Gliczneré, niteſcas;
Ingenio parta laude perennis eris.

AD LECTOREM.

Hiſtoriam veterum Glicznervs texere regum
Aggreſſus, cunctis vtile mouit opus.
Nam velut in ſpecula mõſtrãs, quid proſit & obſit,
Vt bonus & prudens inueniáre, docet.
Scilicet exemplis morum documenta valeſcunt,
Exemplis virtus creuit & aucta fuit.

M. Hvldr. Schob.

Hist. Poloniae

a: gen.

p 15.